ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2024

Vyhlásené: 14. 2. 2024 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah dokumentu je právne záväzný.

14

NÁLEZ
Ústavného súdu Slovenskej republiky
PL. ÚS 12/2022-244
V mene Slovenskej republiky

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára (sudca spravodajca), Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpenej KALLAN Legal s. r. o., Súmračná 25, Bratislava, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky vo veci namietaného nesúladu

1. Článku XIV bodu 2 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý znie «V § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“», s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky;

2. Článku XIV bodu 38 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 38 týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;

3. Článku VIII zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

4. Článku VIII bodu 79 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti;

výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky;

5. Článku XI zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 Ústavy Slovenskej republiky,

za účasti vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania, takto

r o z h o d o l :

1. Článok XIV zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 38 týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) v časti slov „plnoletého dieťaťa, ako aj“ **nie je v súlade** s čl. 1 ods. 1 a čl. 20 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Článok VIII zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, **nie je v súlade** s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
3. Článok XI zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov v časti bodu 8, ktorým bol § 131 tohto zákona doplnený o nový odsek 4, **nie je v súlade** s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
4. Vo zvyšnej časti návrhu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 26. februára 2021 doručený návrh skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „skupina poslancov“ alebo „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade v návrhu označených ustanovení ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej aj „justičná novela ústavy“), a zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (ďalej aj „zákon o reforme súdnictva“) s označenými ustanoveniami ústavy, Medzinárodného paktu a občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).
2. Z obsahu návrhu na začatie konania a v ňom obsiahnutého petitu ústavný súd identifikoval, že

navrhovatelia namietajú nesúlad
- príslušných častí ustanovení čl. I bodov 18, 21, 29 a 30 justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy;
- Čl. XIV bodu 2 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnej rade“) tak, že § 3 ods. 2 vypustil slovo „spravidla“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy (ďalej aj „námietky proti zmene v kreovaní súdnej rady“);
- Čl. XIV bodu 38 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o súdnej rade v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu (ďalej aj „námietky proti zmene v preskúmavaní majetkových pomerov sudcov“);
- Čl. VIII zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon č. 385/2000 Z. z. sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“) v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy (ďalej aj „námietky proti zrušeniu nárokov sudcov na odmenu a proti reštrikčným úpravám výplaty nemocenského sudcom“);
- Čl. VIII bodu 79 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o sudcoch v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy (ďalej aj „námietky k výberovému konaniu na miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu“);
- Čl. XI zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokurátoroch“) v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie 2 „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy (ďalej aj „námietky proti zrušeniu nárokov prokurátorov na odmenu a proti reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského“).

3. V odôvodnení návrhu na začatie konania navrhovatelia po vyjadrení všeobecne vymedzených východísk formulovali výhrady k jednotlivým častiam nimi navrhovaného petitu. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd pri predbežnom prerokovaní uznesením sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022 odmietol časti návrhu na začatie konania, ktorými navrhovatelia namietali nesúlad príslušných častí ustanovení čl. I bodov 18, 21, 29 a 30 justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy, nepovažuje za potrebné reprodukovať v odôvodnení tohto nálezu argumentáciu skupiny poslancov, na základe ktorej sa domáhali vyslovenia nesúladu týchto častí ich návrhu s označenými ustanoveniami ústavy.

I.1. K namietanému nesúladu čl. XIV bodu 2 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o súdnej rade tak, že z § 3 ods. 2 sa vypustilo slovo „spravidla“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy (námietky proti zmene v kreovaní Súdnej rady):

4. Vypustením slova „spravidla“ z § 3 ods. 2 zákona o súdnej rade reagoval zákonodarca na zmeny v čl. 141a ods. 2 a 3 ústavy uskutočnené justičnou novelou ústavy, z ktorých vyplýva, že Národná rada Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“), prezident Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“) a vláda Slovenskej republiky (ďalej aj „vláda“) môžu zvoliť, resp. vymenovať za členov Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „súdna rada“) len nesudcov.

Vychádzajúc z organickej väzby medzi novým znením § 3 ods. 2 zákona o súdnej rady a zmenami v dikcii čl. 141 ods. 3 ústavy, navrhovatelia pri odôvodnení tejto časti návrhu poukázali „*v celom rozsahu na argumenty pri uvádzanej zmene ústavy*“. Vo vzťahu k novému zneniu čl. 141a ods. 3 (text za bodkočiarkou) skupina poslancov vo svojom návrhu predovšetkým namietala jeho nesúlad so základným právom na prístup k verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a porušenie zákazu diskriminácie, keďže „*Právne postavenie sudcov taktiež podlieha zásade zákazu diskriminácie a to preto, lebo štát je povinný rešpektovať ústavnú zásadu rovnakého zaobchádzania aj mimo vzťahov, ktorých predmetom sú základné práva a slobody (čl. 12 ods. 1 prvá veta ústavy).*“.

I.2. K namietanému nesúladu čl. XIV bodu 38 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o súdnej rade v časti týkajúcej sa § 27ha ods. 3 písm. d) a § 27ha ods. 6 v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu (námietky proti zmene v preskúmavaní majetkových pomerov sudcov):

5. Ustanovenia § 27ha zákona o súdnej rade upravujú konanie vo veciach majetkových pomerov sudcov. Z napadnutej časti § 27ha ods. 3 písm. d) tohto zákona vyplýva, že kontrolná komisia súdnej rady je oprávnená vyzvať sudcu, aby objasnil nielen jeho majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku, ale aj „majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojho plnoletého dieťaťa, ako aj neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti, a to aj vtedy, ak manželia uzavreli dohodu o zúžení alebo rozšírení zákonom určeného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo o správe spoločného majetku, alebo ak bolo ich bezpodielové spoluvlastníctvo zrušené súdom za trvania manželstva“. Navrhovatelia [aj s poukazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“)] vo veci Kvasnica v. Slovenská republika z 9. 6. 2003, sťažnosť č. 72094/01) spochybňujú ústavnosť koncepcie preverovania majetkových pomerov rodinných príslušníkov sudcu a zdôrazňujú, že úprava majetkových prírastkov rodinných príslušníkov musí rešpektovať „*ústavnú úpravu ochrany súkromia tak, aby sa nezakotvili prvky zabezpečujúce metódy policajného štátu, ktoré sú nezlučiteľné predovšetkým s právom na súkromie*“.
6. V súvislosti s povinnosťou sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov ich rodinných príslušníkov navrhovatelia ďalej argumentujú, že ide o právnu úpravu, ktorou sa prenáša dôkazné bremeno na sudcu, pričom podľa ich názoru „*Prenesenie dôkazného bremena na sudcu o preukázaní, že iná osoba (vlastník) nenadobudla majetok v súlade s právnym poriadkom, nekorešponduje (obchádza) ústavnú úpravu čl. 20 ods. 5 ústavy...*“. Podľa názoru skupiny poslancov na tom nič nemení skutočnosť, že ide o osoby v príbuzenskom pomere so sudcom, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti, keďže „*... ide o výlučný majetok týchto plnoletých osôb (nie sudcu), takže presunutie dôkazného bremena na sudcu (namiesto Štátu) o majetkových pomeroch uvedených osôb je jednoznačne protiústavné*“.
7. Napadnutá časť § 27ha ods. 6 zakladá právo kancelárie súdnej rady zisťovať informácie o bankových účtoch sudcu a o pohyboch na týchto účtoch aj za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov. Toto ustanovenie skupina poslancov namieta predovšetkým z dôvodu, že „*má všetky znaky pravej retroaktivity...*“. Zakotvenie oprávnenia súdnej rady (jej kancelárie) na zistenie pohybu na účtoch sudcov v bankách, ku ktorým došlo v čase pred platnosťou napadnutého zákona, podľa názoru navrhovateľov neprípustne zasahuje do uzavretého skutkového a právneho stavu, lebo sa nedovolene posudzujú úkony sudcu o vkladoch a výberoch na účtoch v bankách, ktoré vznikli (realizovali sa) pred účinnosťou navrhovanej zákonnej úpravy, a preto „*Dochádza k zásahu do ústavného princípu ochrany základných práv a slobôd občanov, zákazu pravej retroaktivity, čo je súčasťou materiálneho jadra ústavy, a preto nedotknuteľné ani ústavným zákonom.*“.

I.3. K namietanému nesúladu čl. VIII zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o sudcoch v časti bodu 45, ktorý znie „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a v časti bodu 49, ktorým bol doplnený § 93 tohto zákona o nový odsek 3, ktorý znie „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení

s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy (námietky proti zrušeniu nárokov sudcov na odmenu a proti reštrikčným zásahom do nároku sudcov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému počas práceneschopnosti):

8. Navrhovatelia namietajú aj neústavnosť ustanovení zákona o reforme súdnictva novelizujúcich zákon o sudcoch, ktorými sa „*zrušujú (likvidujú) niektoré z materiálnych záruk nezávislosti sudcu (pôvodnú úpravu výplaty nemocenského do výšky funkčného platu a podmienky a výplatu odmeny ako fakultatívnej dávky), ktoré patria medzi tzv. osobné záruky nezávislosti sudcu (PL. ÚS 52/99)*“, a to predovšetkým z toho dôvodu, že „*... nerešpektujú kľúčové časti doterajšej judikatúry ústavného súdu, ktoré predstavujú záväzné limity i pre budúcu zákonodarnú činnosť národnej rady...*“. V tejto súvislosti zdôrazňujú, že „*Ústavný princíp nezávislosti sudcov zaručených článkom 144 ods. 1 ústavy limituje zásahy zákonodarcu do ich materiálneho zabezpečenia, ktorých zmyslom je garantovať úpravu materiálnych (najmä platových) pomerov sudcov spôsobom eliminujúcim potencionálne tlaky smerujúce všeobecne k ovplyvňovaniu ich chovania pri hľadaní práva (PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 17/08).*“.
9. Poukazujúc na rozhodnutia ústavného súdu vo veciach sp. zn. PL. ÚS 12/05 a sp. zn. PL. ÚS 27/2015, skupina poslancov argumentuje, že súčasťou materiálneho zabezpečenia sudcov sú platové pomery sudcov spolu (súčasne) so sociálnym zabezpečením, ktoré zo širšieho pohľadu treba považovať za ďalšie podmienky na riadny a nerušený výkon funkcie sudcu, ktoré majú vplyv na sudcovskú nezávislosť. Pod nezávislosťou sudcov v širšom slova zmysle treba chápať aj ich materiálnu nezávislosť. Podľa navrhovateľov zásahy zákonodarcu do materiálneho zabezpečenia sudcov, ktorého súčasťou je i sociálne zabezpečenie sudcov, narúšajú právnu istotu sudcov garantovanú čl. 1 ods. 1 ústavy a z nej vyplývajúce legitímne očakávania sudcov. Zdôrazňujú, že k zásahu do ústavného princípu nezávislosti sudcov dochádza vtedy, ak reštrikčný zásah do ich materiálneho zabezpečenia „*... dosiahne určitý kvantitatívny rozmer a citeľným spôsobom ohrozí inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu (PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 27/15)*“, pričom podľa ich názoru k tomu v posudzovanej veci došlo.
10. Vypustením § 78a zo zákona o sudcoch, ku ktorému došlo prostredníctvom jeho novelizácie uskutočnenej zákonom o reforme súdnictva, boli zrušené nároky sudcov na odmenu. Navrhovatelia spochybňujú ústavnosť zrušenia nároku sudcov na odmeny, aj keď akceptujú neprípustnosť odmeny za rozhodovaciu činnosť sudcov, keďže „*sa musí vylúčiť možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu fakultatívnou dávkou, ktorá sa priznáva orgánmi správy súdnictva, ktoré podliehajú predstaviteľom výkonnej moci*“. Zároveň však skupina poslancov poukazuje na skutočnosť, že právna úprava platná pred schválením zákona o reforme súdnictva umožňovala výslovne priznanie odmeny za také špecifické činnosti sudcov, ktoré sa nachádzajú jednoznačne mimo ich rozhodovacej činnosti (napr. členstvo v revíznom oddelení, výberovej a skúšobnej komisii, v orgánoch sudcovskej samosprávy, stáž, prednáškovú činnosť v rámci rezortu pre pracovníkov justície a pod.). Podľa ich názoru je taktiež vylúčené ovplyvňovanie sudcu v jemu pridelených veciach podľa rozvrhu práce v prípadoch, ak zastupuje neprítomného zákonného sudcu. Rovnako nie je podľa ich názoru dosiahnutie (dožitie) veku 50 rokov „*v žiadnej príčinnej súvislosti s ovplyvňovaním rozhodovania sudcu*“.
11. Doplnením § 93 zákona o sudcoch o odsek 3 došlo k časovému obmedzeniu nároku sudcov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému počas pracovnej neschopnosti, ktorá podľa napadnutej úpravy môže trvať najdlhšie po dobu 60 dní. Navrhovatelia zastávajú názor, že zakotvenie nároku sudcov počas práceneschopnosti na príplatok do výšky funkčného platu len za obdobie 60 dní (2 mesiace), a nie celého roka (12 mesiacov), predstavuje „*nespochybniteľné citeľné ohrozenie štandardnej životnej úrovne sudcu, ktorá vyplýva len z jeho celoročného príjmu...*“.

I.4. K namietanému nesúladu čl. VIII bodu 79 zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o sudcoch v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 3, ktorý znie „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady“, a v časti týkajúcej sa § 151zf ods. 4, ktorý znie „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia

kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy (námietky proti výberovému konaniu na miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu):

12. Napadnutými ustanoveniami zákona o reforme súdnictva, ktorými bol novelizovaný zákon o sudcoch, sa upravujú pravidlá výberového konania na voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu (ďalej aj „najvyšší správny súd“) uskutočňovaného súdnou radou v období do 31. júla 2021, a teda majú (mali) prechodný charakter. Navrhovatelia predovšetkým namietajú, že napadnuté ustanovenia sú v nesúlade s čl. 30 ods. 4 ústavy, a zároveň pozitívne diskriminujú uchádzačov o voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu v porovnaní s uchádzačmi o voľné miesta sudcov všeobecných súdov, čo je v nesúlade s čl. 12 ods. 1 ústavy. Podľa ich názoru je z ústavného hľadiska neakceptovateľný zvolený model vzniku funkcie sudcu Najvyššieho správneho súdu regulovaný v § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch a prísediacich, ktorý „*... zakotvuje zhodný postup, ako je rozhodovanie o voľbe a vymenovaní sudcov ústavného súdu, a zároveň odlišný od prístupu k funkcii sudcu všeobecného súdu*“.

13. Vychádzajúc zo zásady rovného prístupu k sudcovským funkciám, navrhovatelia konštatujú, že z napadnutých ustanovení zákona o sudcoch vyplýva, že „*Uchádzači na funkciu sudcu Najvyššieho správneho súdu sú nespochybniteľné zvýhodňovaní (menší rozsah kritérií, výrazne uľahčený procesný postup) a ostatní kandidáti na ostatné súdy všeobecného súdnictva (okresné, krajské a najvyšší súd) sú vzorovo diskriminovaní (znevýhodňovaní) náročnejšími kritériami a náročnejším procesným postupom.*“. Podľa názoru skupiny poslancov aj čiastočne odlišné podmienky výberu sudcov Najvyššieho správneho súdu a sudcov všeobecných súdov „*preukazujú neprípustné porušenie ústavného príkazu čl. 30 ods. 4 ústavy*“, pričom v danom prípade ide o „*Zásah do základného neodňateľného ústavou garantovaného práva občana spĺňa kritériá zásahu do materiálneho jadra ústavy, čo nie je prípustné zmeniť ani ústavným zákonom (PL. ÚS 16/95, PL. ÚS 24/2014, PL. ÚS 21/2014).*“.

I.5. K namietanému nesúladu čl. XI zákona o reforme súdnictva, ktorým bol novelizovaný zákon o prokurátoroch v častiach bodu 3, ktorý znie „V § 80 sa vypúšťa odsek 3“, bodu 4, ktorý znie „V § 93 ods. 1 sa vypúšťa písmeno d)“, bodu 5, ktorý znie „V § 103 sa vypúšťa odsek 5“, bodu 6, ktorý znie „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, a bodu 8, ktorý znie „(4) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy (námietky proti zrušeniu nárokov prokurátorov na odmenu a proti reštrikčným zásahom do výplaty ich nemocenského):

14. Prostredníctvom napadnutých ustanovení zákona o prokurátoroch, ktoré sa stali jeho súčasťou na základe novelizácie uskutočnenej zákonom o reforme súdnictva, došlo k reštrikčným zásahom do materiálneho zabezpečenia prokurátorov spočívajúcim v
    - zrušení nároku na odmenu za lektorskú činnosť pre prokurátorov a zamestnancov prokuratúry vykonávanú nad rámec služobných povinností (vypustenie odseku 3 z § 80 zákona o prokurátoroch),
    - zrušení odmeny ako súčasti platu prokurátora podľa zrušeného § 93 ods. 1 písm. d) zákona o prokurátoroch, pričom v tejto súvislosti došlo aj k zrušeniu § 103 ods. 5 upravujúceho spôsob vyplácania odmeny a § 115 upravujúceho pravidlá priznávania odmeny,
    - skrátení obdobia nároku na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému počas práceneschopnosti, ktorý môže trvať najdlhšie 60 dní (doplnenie § 131 zákona o prokurátoroch o nový odsek 4).

15. Navrhovatelia v rámci tejto časti návrhu odkazujú na svoju argumentáciu vzťahujúcu sa na namietanú neústavnosť reštrikčných zásahov do materiálneho zabezpečenia sudcov (pozri časť I.3. tohto nálezu), poukazujúc na porovnateľné postavenie a úlohy sudcov a prokurátorov v štruktúre organizácie verejnej moci.

16. Na základe uvedenej argumentácie navrhovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich návrhu (v častiach, ktoré uznesením sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022 prijal na ďalšie konanie, pozn.) takto rozhodol:

«... 7. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 2 v znení „v § 3 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 30 ods. 1, 4 Ústavy SR.

8. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade SR čl. XIV. bod 38 v znení - § 27ha ods. 3 písm. d), § 27ha ods. 6 v znení „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ nie sú v súlade čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení čl. 50 ods. 2, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.

9. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich čl. VIII. bod 45 v znení „§ 78a sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 49 – § 93 ods. 3, ktorý znie: Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR.

10. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona č. 385/2000 Z. z. čl. VIII. bod 79 - § 151zf ods. 3, 4 nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy SR.

11. Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (o reforme súdnictva) týkajúci sa zákona zák. č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateľoch prokuratúry čl. XI. bod 3 v znení „v § 80 sa vypúšťa ods. 3“, bod 4 v znení „v § 93 ods. 1 sa vypúšťa písm. d)“, bod 5 v znení „v § 103 sa vypúšťa ods. 5“, bod 6 v znení „§ 115 sa vrátane nadpisu vypúšťa“, bod 6 v znení „§ 131 sa dopĺňa ods. 4, ktorý znie: „Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní“ nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 149 Ústavy SR.»

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

17. Ústavný súd návrh skupiny poslancov predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022 odmietol časti návrhu na začatie konania, ktorými navrhovatelia namietali nesúlad príslušných častí ustanovení čl. I bodov 18, 21, 29 a 30 justičnej novely ústavy s označenými ustanoveniami ústavy (bod 1 výroku uznesenia). Vo zvyšnej časti označeným uznesením prijal návrh skupiny poslancov na ďalšie konanie (bod 2 výroku uznesenia) a zároveň rozhodol, že návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení zákona o súdnej rade, zákona o sudcoch a zákona o prokurátoroch nevyhovuje (bod 3 výroku uznesenia).

III.

Ďalší priebeh konania

18. Po prijatí návrhu na ďalšie konanie ústavný súd podľa § 86 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyzval listami z 28. októbra 2022 predsedu Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej „predseda národnej rady“) a ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“), aby mu predložili v určenej lehote stanovisko národnej rady ako účastníka konania a vlády ako vedľajšieho účastníka konania, zastúpeného Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, k návrhu skupiny poslancov. Následne podľa § 86 ods. 2 zákona o ústavnom súde listami zo 16. novembra 2022 vyzval k predloženiu stanoviska k návrhu skupiny poslancov aj predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), predsedu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“) a predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky.

III.1. Stanovisko Národnej rady Slovenskej republiky:

19. Predseda národnej rady v reakcii na výzvu predložil ústavnému súdu stanovisko národnej rady k návrhu skupiny poslancov vo svojom liste zo 16. februára 2023, v ktorom sa uvádza, že „*Národná rada Slovenskej republiky sa s podaným návrhom nestotožňuje a navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze vyslovil, že sa návrhu navrhovateľov nevyhovuje.*“. Zároveň ústavnému súdu oznámil, že národná rada súhlasí, aby sa v predmetnej veci upustilo od ústneho pojednávania. K listu predsedu národnej rady bol pripojený aj vládny návrh zákona o reforme súdnictva, ktorého súčasťou je aj dôvodová správa (ptč. 271) a záznam z rokovania 18. schôdze národnej rady o vládnom návrhu o reforme súdnictva.

19.1. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa kreovania súdnej rady sa v stanovisku národnej rady uvádza, že napadnutá zákonná úprava predstavuje len zosúladenie zákona o súdnej rade s novým znením čl. 141a ods. 3 ústavy, ktoré bolo návrhom skupiny poslancov napadnuté ako protiústavné, pričom ústavný súd návrh v tejto časti odmietol z dôvodu nedostatku právomoci s odôvodnením, že „žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa kreovania súdnej rady netvorí súčasť materiálneho jadra ústavy“. Národná rada uzatvára svoju argumentáciu k tejto časti návrhu navrhovateľov konštatovaním, že text obyčajného zákona v totožnom znení ako ústava nemôže byť považovaný za nesúladný s ústavou.

19.2. K porušeniu zákazu retroaktivity pri skúmaní majetkových pomerov sudcov národná rada uvádza, že predpokladom uplatnenia napadnutých ustanovení zákona o sudcoch je zistenie, že rozdiel medzi majetkom sudcu, resp. prírastkom jeho majetku podľa majetkového priznania presahuje zákonom ustanovenú sumu. V stanovisku sa ďalej poukazuje na skutočnosť, že hmotnoprávna úprava povinnosti preukazovať majetkové pomery manžela a neplnoletých detí ustanovená v zákone o sudcoch platí v rovnakom znení už od 1. mája 2011, pričom ustanovenia napadnuté navrhovateľmi predstavujú «*len nový, de facto „ultima ratio“ nástroj na overenie súladu majetkového priznania sudcu s reálnym stavom jeho majetku*». Národná rada ďalej akcentuje, že v posudzovanej veci nedochádza k nežiaducim následkom „*na základe skutkov uzavretých, resp. uskutočnených pred účinnosťou zákona (bankové transfery), ale na základe zistení – majetkového priznania podaného po jeho účinnosti*“. Podľa jej názoru ide v posudzovanej veci o povolenú nepravú retroaktivitu, ktorá je aj v súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu zo závažných dôvodov všeobecného záujmu z ústavného hľadiska akceptovateľná. Vo vzťahu k námietke, že napadnutá úprava predstavuje zásah do práva na súkromie garantovaného prostredníctvom čl. 8 ods. 1 dohovoru, sa v stanovisku uvádza, že toto právo nie je absolútne a zásahy do neho sú akceptovateľné zvlášť s ohľadom na skutočnosť, že miera jeho ochrany je u ústavných činiteľov „*v porovnaní s bežnými ľuďmi*“ nižšia, a preto musia zniesť väčšiu mieru kontroly.

19.3. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa zrušenia nárokov na odmenu sudcov a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského národná rada predovšetkým zdôrazňuje, že dosiaľ platné znenie zákona o sudcoch vo vzťahu k sudcom «*možno považovať za „nadštandardné“ (napr. príplatok k nemocenskému oproti bežným poistencom), ale zároveň ich nemožno považovať za nedotknuteľné, resp. nemenné, o to viac u tých zložiek platu sudcu, ktoré nie sú nárokovateľné, ako napr. odmena, nakoľko už samotný plat, na ktorý má sudca nárok, musí byť v takej „výške“, aby garantoval jeho nezávislosť*».

19.4. K námietkam týkajúcim sa výberového konania na miesta sudcov najvyššieho správneho súdu v stanovisku národná rada argumentuje predovšetkým tým, že išlo o prechodné ustanovenia smerujúce k zabezpečeniu riadneho fungovania najvyššieho správneho súdu od začiatku, pričom, navyše, v čase rozhodovania ústavného súdu o návrhu skupiny poslancov v konaní vo veci samej sú už napadnuté ustanovenia zákona o sudcoch obsolétne.

19.5. K námietkam zrušenia nárokov prokurátorov na odmenu a úpravám výplaty nemocenského národná rada argumentuje v prvom rade poukazom na skutočnosť, že čl. 151 ústavy odkazuje „*úpravu postavenia, práv a povinností prokurátorov v celom rozsahu na zákon, a to vrátane ich materiálneho zabezpečenia, pričom v ústave nie sú zakotvené žiadne zásady, ktoré by zákonodarca mal v tomto smere rešpektovať*“. V stanovisku je

zároveň vyslovený nesúhlas s argumentáciou navrhovateľov týkajúcou sa porovnateľného postavenia a úloh prokurátorov a sudcov v štruktúre organizácie verejnej moci s poukazom na skutočnosť, že «*nezávislosť sudcov, z ktorej môžeme vyvodzovať aj právo na ich „materiálnu nezávislosť“, je výslovne zakotvená v texte ústavy, kým pri prokurátoroch konštatovanie ich nezávislosti v texte ústavy absentuje, čím nemá odôvodnenie navrhovateľa o protiústavnosti napadnutých ustanovení základnú oporu v texte ústavy*».

III.2. Stanovisko vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania:

20. Minister spravodlivosti doručil stanovisko vlády ako vedľajšieho účastníka konania k návrhu skupiny poslancov ústavnému súdu listom z 21. decembra 2022. Navrhuje, aby „*ústavný súd vo svojom náleze vyslovil, že sa návrhu skupiny poslancov nevyhovuje*“.

20.1. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa kreovania Súdnej rady vláda vo svojom stanovisku podčiarkuje, že „*Súčasná úprava personálneho zloženia súdnej rady zodpovedá požiadavkám, ktoré boli formulované Benátskou komisiou na 82. plenárnom zasadnutí v bode 32 Správy o nezávislosti súdneho systému*“, a zdôrazňuje, že „*prípadné rozhodnutie ústavného súdu o nesúlade § 3 ods. 2 zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov... s ústavou by ad absurdum viedlo k situácii, kedy by na jednej strane ústavná norma ustanovovala rovnaký pomer sudcov a nesudcov v súdnej rade, a na druhej strane by z osobitného zákona takýto pomer nebol prípustný*“. Podľa vlády „*ustanovenia o nominovaní členov súdnej rady v rovnomernom pomere vládou, prezidentom a národnou radou zodpovedajú zmyslu trojdelenia štátnej moci a systému protiváh a vzájomných bŕzd*“.

20.2. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa preskúmavania majetkových pomerov vláda v prvom rade uvádza, napadnutá zákonná úprava sleduje legitímny cieľ spočívajúci v efektívnom napĺňaní „*naliehavého verejného záujmu, aby sudcovia nadobúdali majetok výlučne legálnym spôsobom a odstrániť neefektívny právny stav, kedy súdna rada nemá oprávnenie kontrolovať samotný pôvod majetku a jeho statočnosť*“. Vláda vo svojom Stanovisku pripomína, že povinnosť sudcov deklarovať vo svojom majetkovom priznaní aj majetkové pomery svojich najbližších rodinných príslušníkov tvorí súčasť právneho poriadku Slovenskej republiky už vyše dvadsať rokov. V Stanovisku sa uvádza, že oproti predchádzajúcej právnej úprave napadnutá zákonná úprava umožňuje nielen preverovanie majetkových pomerov neplnoletých detí sudcov, ale aj majetkové pomery ich plnoletých detí. Vláda túto skutočnosť vo svojom stanovisku len konštatuje bez toho, aby sa vyjadrila k ústavnej akceptovateľnosti objasňovania majetkových pomerov plnoletých detí sudcov.

Vo vzťahu k námietke, že napadnutá právna úprava týkajúca sa možnosti súdnej rady preskúmavať pohyb „*na účtoch sudcov v bankách za minulé obdobie minimálne 60 mesiacov má všetky znaky pravej retroaktivity*“, vláda akceptuje, že pravá retroaktivita sa v zásade odmieta ako nezlučiteľná s princípom právneho štátu. Zároveň však s poukazom na judikatúru ústavného súdu zdôrazňuje, že v posudzovanom prípade „*nemôže ísť o pravú retroaktivitu. Prijatá právna úprava zverila právomoc, ktorej kancelária súdnej rady doteraz nebola nositeľom. Ide teda o nové právo. ... Zisťovaním pohybu na účtoch sudcov v bankách, ku ktorým došlo v čase pred platnosťou zákona o reforme súdnictva, nezasahuje kancelária súdnej rady do uzavretého skutkového a právneho stavu, ak posudzuje úkony sudcu o vkladoch a výberoch realizovaných pred účinnosťou daného zákona...*“.

Vo vzťahu k preverovaniu majetkových pomerov rodinných príslušníkov sudcov vláda konštatuje, že „*V súčasnosti existuje naliehavý verejný záujem, na tom, aby príslušné štátne orgány boli spôsobilé preveriť pôvod a statočnosť majetku v prípade, že rodinní príslušníci sudcu preukázateľne žijú nad svoje pomery a u ktorých je dôvodné podozrenie, že podstatná časť ich majetkových prírastkov pochádza z nepoctivých zdrojov*“, pričom „*Objasňovanie pôvodu majetkového prírastku a statočností majetku rodinných príslušníkov sudcom nespôsobuje zásah do vlastníckeho práva. Objasnenie majetku, ako aj jeho statočnosti je v záujme sudcu, pokiaľ sa*

chce stať, resp. zotrvať vo funkcii.“.

20.3. K námietke skupiny poslancov, podľa ktorej sa napadnutou právnou úpravou „*zrušujú (likvidujú) niektoré z materiálnych záruk nezávislosti sudcu (pôvodnú úpravu výplaty nemocenského do výšky funkčného platu a podmienky a výplatu odmeny ako fakultatívnej dávky), ktoré patria medzi tzv. osobné záruky nezávislosti sudcu (PL. ÚS 52/99)*“, vláda argumentuje, že ústavný súd pod pojmom „odmeňovanie“ rozumie platové pomery sudcov, a nie fakultatívne odmeňovanie, ktoré závisí od rozhodnutia oprávneného subjektu.

Vo vzťahu k reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského sudcov vláda polemizuje s tvrdením navrhovateľov, že platové pomery sudcov spolu so sociálnym zabezpečením majú vplyv na sudcovskú i súdnu nezávislosť a, poukazujúc na judikatúru ústavného súdu (PL. ÚS 12/05), zdôrazňuje, že určité zásahy vrátane zásahov do platových pomerov sudcov sa môžu dotknúť ústavného princípu nezávislosti sudcov „*až vtedy, keď dosiahnu určitý kvantitatívny rozmer... ak citeľne ohrozia inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu*“. V tejto súvislosti vláda podčiarkuje, že sa nevie stotožniť s názorom skupiny poslancov, podľa ktorého „*poberanie príplatku sudcom počas jeho práceneschopnosti len za obdobie 60 dní je citeľné ohrozenie štandardnej životnej úrovne sudcu*“. Podľa vlády príplatky k náhrade príjmu a poberanie príplatku k nemocenskému bez časového obmedzenia, ktoré garantovala sudcom predchádzajúca právna úprava, „*predstavovali vysoký nadštandard sociálneho zabezpečenia, ktorý nesúvisí s platovým ohodnotením funkcie sudcu a nemožno ho spájať s princípom nezávislosti súdnej moci*“, a aj preto „*Generálna zmena dĺžky časového poberania príplatku k náhrade príjmu a príplatku k nemocenskej dávke všetkým sudcom nemôže byť posudzovaná ako snaha o zásah do sudcovskej nezávislosti.*“.

Vo vzťahu k tej časti návrhu, v ktorej navrhovatelia spochybňujú ústavnosť zrušenia nároku sudcov na odmenu, ku ktorému došlo na základe vypustenia § 78a zo zákona o sudcoch, vláda, poukazujúc na historickú genézu zákonnej úpravy odmien sudcov, pripomína, že „*zákonodarca už v minulosti odstránil odmeny pre sudcov z právneho poriadku*“. Podľa vlády odmena vždy predstavovala „*fakultatívnu zložku platu a mohla byť využívaná ako nástroj na vnútornú korupciu na súdoch, čo je v priamom rozpore s koncepciou záruk sudcovskej či súdnej nezávislosti*“. Vláda zastáva názor, že „*Zrušenie odmien sudcov nemožno považovať za zásah do materiálneho zabezpečenia sudcov, pretože nebol znížený plat sudcov. Tieto odmeny boli súčasťou platu sudcu za predpokladu, že o tom rozhodla osoba, ktorá rozhodovala o udelení odmeny a vyplácali sa až v decembri za predpokladu, že ich priznanie a vyplatenie neohrozí financovanie.*“.

20.4. K námietkam skupiny poslancov týkajúcim sa výberového konania na miesta sudcov najvyššieho správneho súdu vláda pripomína, že ku dňu účinnosti právnej normy, ktorou sa zriadil najvyšší správny súd, nemal tento súd žiaden personálny substrát, keďže nemal sudcov ani predsedu súdu, a preto nebolo možné aplikovať právnu úpravu, na základe ktorej by predseda určoval voľné miesta sudcov na tomto súde. Nesúhlasí s tvrdeniami skupiny poslancov o zvýhodnení kandidátov na funkciu sudcov najvyššieho správneho súdu a pripomína, že „*Prvé voľné miesta sudcov najvyššieho správneho súdu sa obsadzovali výberovým konaním, ktoré pozostávalo z verejného vypočutia kandidátov a preverenia ich sudcovskej spôsobilosti. Výberové konanie uskutočňovala súdna rada. Na priebeh verejného vypočutia kandidátov sa vzťahovali ustanovenia upravujúce verejné vypočutie kandidátov na funkciu sudcu ústavného súdu. Navrhovatelia vo svojom návrhu znehodnocujú a spochybňujú verejný pohovor, ktorým si uchádzači museli prejsť...*“.

20.5. Vláda taktiež vyslovuje nesúhlas s argumentáciou navrhovateľov týkajúcou sa námietok zrušenia nárokov na odmenu prokurátorov a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského s poukazom na svoj postoj k námietkam skupiny poslancov týkajúcim sa úprav v materiálnom zabezpečení sudcov, keďže „*ide o obdobné dôvody zrušenia odmien či úpravy príplatku k nemocenskému a príplatku k náhrade príjmu počas práceneschopnosti prokurátora*“.

III.3. Stanovisko predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky:

21. Stanovisko predsedu najvyššieho súdu k návrhu skupiny poslancov bolo ústavnému súdu doručené listom zo 14. decembra 2022. Predseda najvyššieho súdu, zdôrazňujúc materiálne zabezpečenie sudcov ako jednu zo záruk sudcovskej nezávislosti, sa vo svojom stanovisku vyjadruje len k námietkam skupiny poslancov týkajúcim sa zrušenia nároku sudcov na odmenu sudcov a k reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského sudcom. Poukazujúc na konkrétne ustanovenia viacerých medzinárodných dokumentov, ktoré upravujú požiadavky na zabezpečenie sudcovskej nezávislosti [Európsku chartu o postavení sudcov DAJ/DOC (98) 23, odsek 6.1.; Stanovisko Poradnej rady Európskych sudcov č. 1(2001) o štandardoch týkajúcich sa nezávislosti a nepreložiteľnosti sudcov, odsek 61; Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec (2010)12 o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, ods. 53; Magnu chartu sudcov (Základné princípy) Poradnej rady Európskych sudcov (2010)3, odsek 4; Stanovisko Poradnej rady Európskych sudcov č. 18 /2015) o postavení súdnictva a jeho vzťahu k ostatným mociam v štáte v modernej demokracii, ods. 35, a Univerzálnu chartu sudcu prijatú Medzinárodnou asociáciou sudcov 17. novembra 1999 a aktualizovanú 14. novembra 2017, článok 8-1], zdôrazňuje, že „*Zásah do materiálneho zabezpečenia sudcov garantovaného zákonom nesmie byť výrazom svojvôle, ale musí byť, vychádzajúc zo zásady proporcionality, odôvodnený výnimočnými okolnosťami...*“, a svoje stanovisko ukončuje konštatovaním, že „*... trvalé časové obmedzenie nároku na príplatok k náhrade príjmu a k nemocenskému najdlhšie po dobu 60 dní – vyššie uvedené limity podľa môjho názoru nespĺňajú*“.

III.4. Stanovisko Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky:

22. Stanovisko najvyššieho správneho súdu k návrhu skupiny poslancov ústavnému súdu doručil jeho predseda listom z 20. decembra 2022.

22.1. Námietku skupiny poslancov smerujúcu ku kreovaniu súdnej rady predseda najvyššieho správneho súdu považuje za bezpredmetnú „*vzhľadom na odmietnutie návrhu skupiny poslancov vo vzťahu k čl. I bodu 21 ústavného zákona č. 422/2020 Z. z.*“.

22.2. Veľká pozornosť je venovaná námietkam skupiny poslancov k novelizovaným ustanoveniam zákona o súdnej rade, ktoré upravujú preskúmavanie majetkových pomerov sudcov a ich najbližších rodinných príslušníkov, a to najmä s poukazom na kompetencie najvyššieho správneho súdu v disciplinárnych konaniach proti sudcom. Podľa názoru najvyššieho správneho súdu je legislatívna úprava § 27ha zákona o súdnej rade komplikovaná, neprehľadná a nejednoznačná a formuluje k nej viacero konkrétnych výhrad.

22.2.1. Vo vzťahu k povinnosti sudcu objasniť za zákonom ustanovených podmienok aj majetkové pomery jeho plnoletých detí podľa § 27ha ods. 3 písm. d) 2 zákona o súdnej rade sa v stanovisku poukazuje na vnútorný rozpor medzi § 32 ods. 3 zákona o sudcoch, ktorý ustanovuje len povinnosť sudcu deklarovať v majetkovom priznaní aj majetkové pomery jeho neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v spoločnej domácnosti, zatiaľ čo podľa 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade komisia súdnej rady je oprávnená vyzvať sudcu, aby objasnil majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku nielen jeho neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti, ale aj plnoletého dieťaťa, a to bez ohľadu na to, či s ním žije v spoločnej domácnosti. Podľa najvyššieho správneho súdu „*Je problematické hľadať logiku v tom, ak by u plnoletého dieťaťa musel objasňovať jeho majetkové pomery sudca vždy, hoci u maloletého len v prípade spolužitia v jednej domácnosti (nemožno vylúčiť, že maloleté dieťa sudcu žije mimo jeho domácnosti).*“.

22.2.2. Najvyšší správny súd vo svojom stanovisku upozorňuje aj na možné ohrozenie vzťahov vo vnútri rodiny vyvolané priebehom konania o majetkových pomeroch. Podľa jeho názoru „*Mieru vzájomnej informovanosti o majetkových pomeroch medzi manželmi ale najmä medzi rodičmi a plnoletými deťmi nie je možné hodnotiť len z hľadiska účelu sledovaného ustanovením § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade, lebo priebeh takého objasňovania môže viesť aj k neželaným*

dôsledkom vo vzájomných vzťahoch členov rodiny. Z uvedených dôvodov je dôvodné zvažovať aj hľadisko proporcionality zásahu do súkromnej sféry sudcu a jeho rodinných príslušníkov priebehom konania podľa § 27ha.“.

22.2.3. Najvyšší správny súd formuluje aj výhrady k § 27ha ods. 6 zákona o sudcoch, poukazujúc na skutočnosť, že „*zisťovanie pohybu na účtoch sa môže vzťahovať nielen na obdobie 60 mesiacov pred nadobudnutím účinnosti zákona... ale aj na každých 60 mesiacov pred podaním každého ďalšieho majetkového priznania, t. j. môže ísť trvalé a opakované posudzovanie časti už posúdených období. Naviac, už posúdené majetkové priznanie za určitý rok bude podrobené novému posúdeniu, možno inou komisiou... Majetkové pomery sudcov sú predmetom posudzovania v každom kalendárnom roku už 20 rokov za postupného sprísňovania právnej úpravy. Otázka, či a v akej kvalite sa príslušné orgány (pôvodne predsedovia súdov, t. č. komisia súdnej rady a súdna rada) majetkovými priznaniami doposiaľ zaoberali, nemôže byť dôvodom na spätné a opakované skúmanie. Z uvedených dôvodov sa javia ako opodstatnené výhrady k spätnej účinnosti predmetného ustanovenia zákona a možného opakovaného posudzovania pohybu na účtoch.*“.

22.3. Vo vzťahu k námietkam skupiny poslancov týkajúcim sa zrušenia nároku sudcov na odmenu a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského sa najvyšší správny súd stotožňuje s tvrdením navrhovateľov, že „*dôsledkom týchto zmien je výrazné zníženie garantovanej úrovne hmotného zabezpečenia sudcov...*“. Poukazuje v tejto súvislosti na skutočnosť, že „*počas práceneschopnosti sudca ostáva zákonným sudcom v pridelených veciach a v senátnom rozhodovaní na neho pripadajúce množstvo pridelených vecí musí rozhodnúť po ukončení práceneschopnosti*“, a preto „*nie je predstaviteľné, aby sa sudca aj počas práceneschopnosti, resp. rekonvalescencie v miere zodpovedajúcej charakteru ochorenia prestal kontinuálne pripravovať na pokračovanie v bezprostrednej rozhodovacej činnosti a odbornej príprave...*“. K zrušeniu nároku sudcov na odmenu uvádza, že opakované reštrikčné zásahy do tohto nároku, ku ktorým došlo v uplynulých 20 rokoch, predstavujú zásah zákonodarcu „*do právnej istoty sudcov aj tým, že sa stráca motivačný charakter pre činnosti, ktoré riadne fungovanie súdnictva podporujú*“. Poukazuje tiež na potrebu rozlišovať medzi dôvodmi odmeny priznávanej v minulosti z príležitosti životného jubilea a z dôvodov súvisiacich s rozsahom a obsahom povinností sudcov, ktoré v ostatnom období boli priznávané len výlučne v spojení „*s činnosťami vykonávanými sudcom na základe poverenia v oblasti výkonu správy, vzdelávania, evidencie judikatúry a pod. a výlučne na základe súčinností orgánov správy a samosprávy súdov*“. Za diskriminačný zásah a porušenie princípu právnej istoty považuje «*nemožnosť priznania „jubilejnej“ odmeny, ktorá je v súčasnosti skôr samozrejmosťou ako výnimkou vo verejnom sektore aj v hospodárskom priestore*».

22.4. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa výberového konania uchádzačov na miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu sa v stanovisku zdôrazňuje, že tak ako uchádzači na miesta sudcov iných súdov sa aj uchádzači o miesta sudcov najvyššieho správneho súdu na základe § 151zf ods. 3 zákona o sudcoch podrobili výberovému konaniu pozostávajúcemu z verejného vypočutia a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti. Najvyšší správny súd v prospech ústavnej akceptovateľnosti napadnutého § 151zf zákona o sudcoch ďalej akcentuje, že „*sa výlučne týka výberu sudcov na Najvyšší správny súd a uskutočnilo sa výlučne v období od účinnosti zákona do 30. 6. 2021, v ktorom mala súdna rada osobitnú právomoc výberové konania uskutočniť. Zverenie výberu sudcov na najvyšší správny súd súdnej rade bolo samozrejmým východiskom vzhľadom na skutočnosť, že uvedený súd mal začať svoju činnosť až od 1. 8. 2021*“, pričom „*Vhodnosť a nevyhnutnosť mimoriadneho a časovo obmedzeného riešenia výberového konania na novozriadený najvyšší správny súd bola zákonodarcom zdôvodnená a nebola spochybnená ani v konaní o ústavnej sťažnosti, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením II. ÚS 450/2021-16.*“. Argumentuje tiež tým, že „*V oblasti správneho súdnictva je odôvodnené a žiaduce, aby funkciu sudcu mohli vykonávať aj osoby s dlhoročnou praxou v oblasti verejnej správy a správnej vedy, pričom samotný zákon o sudcoch počíta s výnimkou spočívajúcou v upustení od justičnej skúšky za určitých okolností. Niet preto rozumného dôvodu vylúčiť možnosť osobitnej zákonnej úpravy výberu*

sudcov na novozriaďovaný najvyšší správny súd tak, aby zodpovedal obsahovému zameraniu jeho činnosti aj vzhľadom na odbornú erudíciu kandidátov na výkon funkcie.“.

22.5. Vo vzťahu k námietkam smerujúcim proti zrušeniu nárokov prokurátorov na odmeny a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského sa v stanovisku uvádza, že k nim najvyšší správny súd „*zaujíma... obdobné stanovisko ako k ustanoveniam zákona o sudcoch v otázke obmedzenia príplatku počas práceneschopnosti a k otázke odmien*“.

III.5. Vyjadrenie predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky:

23. Ústavný súd požiadal o predloženie stanoviska k návrhu skupiny poslancov aj súdnu radu. V reakcii na túto žiadosť predseda súdnej rady v liste z 18. januára 2023 ústavnému súdu oznámil, že „*Súdna rada Slovenskej republiky dňa 17. januára 2023 na svojom I. zasadnutí neschválila návrh stanoviska k návrhu navrhovateľov zo dňa 25. februára 2021 vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 12/2022*“.

III.6. Vyjadrenie generálneho prokurátora:

24. Predseda ústavného súdu listom zo 16. novembra 2022 požiadal o predloženie stanoviska k návrhu skupiny poslancov aj generálneho prokurátora. Generálny prokurátor reagoval na žiadosť predsedu ústavného súdu po urgencii listom zo 14. septembra 2023.

24.1. Generálny prokurátor sa vo svojom stanovisku primárne zaoberal časťou návrhu skupiny poslancov týkajúcou sa zrušenia nároku prokurátorov na odmenu a reštrikčných zásahov do výplaty ich nemocenského v spojení s obdobnými zásahmi do odmeňovania a sociálneho zabezpečenia sudcov. V rozsiahlej analýze venovanej tejto časti návrhu na začatie konania sa generálny prokurátor stotožňuje s argumentáciou skupiny poslancov, ktorú dopĺňa o podrobnú historickú genézu právnej regulácie odmeňovania prokurátorov a sudcov v právnom poriadku Slovenskej republiky, ktorú konfrontuje so zachovaním nároku na odmenu pre iné skupiny verejných funkcionárov, resp. zamestnancov (napr. príslušníkov Policajného zboru, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby, profesionálnych vojakov, príslušníkov finančnej správy). Zvýšenú pozornosť venuje generálny prokurátor vo svojom stanovisku tiež analýze tzv. funkčnej autonómie prokuratúry, ktorá podľa jeho názoru tvorí základné východisko pre obdobný, resp. aspoň porovnateľný model odmeňovania sudcov a prokurátorov. Túto časť svojej argumentácie generálny prokurátor opiera aj o súhrn medzinárodných dokumentov týkajúcich sa právneho postavenia prokurátorov.

24.2. Stanovisko generálneho prokurátora vyúsťuje do záveru, v ktorom sa uvádza, že čl. VIII v časti bodov 45 až 49 a čl. XI v časti bodov 3 až 6 a 8 zákona o reforme súdnictva „*... nespĺňa kritériá ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti zásahov zákonodarcu do platových pomerov sudcov a ich sociálneho zabezpečenia a do odmeňovania prokurátorov a ich sociálneho zabezpečenia, pretože ide o:*

a) zásah neprimeraný a neodôvodnený nepriaznivou ekonomickou situáciou štátu a ohrozujúci štandardnú životnú úroveň sudcov,

b) zásah nemá dočasnú povahu a netrvá len nevyhnutnú dobu a

c) je prejavom svojvôle zákonodarcu“.

Z citovaných dôvodov generálny prokurátor navrhuje „*návrhu skupiny poslancov vo vyššie uvedenej časti vyhovieť*“.

III.7. Stanovisko Združenia sudcov Slovenska:

25. Ústavnému súdu bolo 30. marca 2023 k návrhu skupiny poslancov doručené aj stanovisko Združenia sudcov Slovenska (ďalej aj „ZSS“), a to v rozsahu, v akom bol tento návrh prijatý na ďalšie konanie. Združenie sudcov Slovenska predložilo svoje stanovisko k návrhu skupiny poslancov na základe § 86 ods. 4 zákona o ústavnom súde a zároveň, poukazujúc na doterajšiu judikatúru ústavného súdu (PL. ÚS 21/2014, PL. ÚS 6/2018), požiadalo, aby ústavný súd na neho pri svojom rozhodovaní prihliadal. Ústavný súd, rešpektujúc požiadavku ZSS ako dobrovoľnej nepolitickej stavovskej organizácie sudcov Slovenskej republiky, jeho stanovisko pri svojom rozhodovaní zohľadnil. Združenie sudcov Slovenska uvádza, že „*sa*

stotožňuje s argumentáciou uvedenou v návrhu na začatie konania, a to v rozsahu, v ktorom bol tento návrh prijatý na ďalšie konanie...“, ale v jeho ďalšom texte sa obmedzilo na vyjadrenie svojho postoja k námietkam skupiny poslancov smerujúcim v prvom rade proti zrušeniu nároku sudcov na odmenu a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského sudcom a následne aj k námietkam týkajúcim sa zákonnej úpravy preskúmavania majetkových pomerov sudcov.

25.1. V úvodnej časti stanoviska k zrušeniu nárokov sudcov na odmenu a reštrikčným zásahom do výplaty nemocenského ZSS sumarizuje relevantnú judikatúru ústavného súdu k problematike zabezpečenia materiálnej nezávislosti sudcov a obdobne ako predseda najvyššieho súdu poukazuje aj na relevantné ustanovenia viacerých medzinárodných dokumentov upravujúcich požiadavky na zabezpečenie sudcovskej nezávislosti [Európsku chartu o postavení sudcov DAJ/DOC (98) 23, odsek 6.1.; Stanovisko Poradnej rady Európskych sudcov č. 1(2001) o štandardoch týkajúcich sa nezávislosti a nepreložiteľnosti sudcov, ods. 61 a 62; Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec (2010)12 o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, ods. 53; Magnu chartu sudcov (Základné princípy) Poradnej rady Európskych sudcov (2010)3, ods. 4 a 7; Stanovisko Poradnej rady Európskych sudcov č. 18 /2015) o postavení súdnictva a jeho vzťahu k ostatným mociam v štáte v modernej demokracii, ods. 35 a Univerzálnu chartu sudcu prijatú Medzinárodnou asociáciou sudcov 17. novembra 1999 a aktualizovanú 14. novembra 2017, článok 8-1]. Na tomto informačnom základe sa v stanovisku ZSS konštatuje, že «*z vyššie citovaných medzinárodných dokumentov možno vyvodiť záver, že zákaz svojvoľného zásahu do materiálneho zabezpečenia sudcov predstavuje jednu zo záruk ich nezávislosti, ktorej účelom je vylúčiť takéto zásahy ako eventuálnu formu „penalizácie“ sudcov zo strany zákonodarnej a výkonnej moci, a tým aj formy nátlaku na ich rozhodovanie*». Zároveň ZSS na základe citovanej judikatúry ústavného súdu tvrdí, že „*reštriktívny zásah zákonodarcu do hmotného zabezpečenia sudcov je z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný výhradne v prípade, ak sú kumulatívne splnené tri podmienky: (i) ide o zásah neohrozujúci štandardnú životnú úroveň sudcov, ktorý (ii) má dočasnú povahu a trvá len nevyhnutnú dobu a (iii) nie je prejavom svojvôle zákonodarcu*“. Uvádza, že „*Trvalé časové obmedzenie príplatku k náhrade príjmu a k nemocenskému najdlhšie po dobu 60 dní, vyššie uvedené ústavné limity zásahu do materiálneho zabezpečenia sudcu ako osobnej záruky jeho nezávislosti podľa presvedčenia ZSS nespĺňa, keďže (i) ignoruje, že aj príjem v prípade choroby je súčasťou hmotného zabezpečenia sudcov a spadá tak do rámca ich ústavne garantovanej nezávislosti, (ii) nielen ohrozuje, ale fakticky vo veľkom rozsahu kvantitatívne znižuje ústavou garantovanú štandardnú životnú úroveň sudcu [pri výpočte nemocenského z maximálneho vymeriavacieho základu (za rok 2022) sa mesačný hrubý príjem sudcu zníži v rozsahu 59 až 62 %], (iii) a to svojvoľne, t. j. bez uvedenia akéhokoľvek vecného dôvodu, pokiaľ ide nielen o rozsah tohto zásahu do hmotného zabezpečenia sudcov, ale aj o jeho trvalý charakter.*“.

25.2. Vo vzťahu k zrušeniu nároku sudcov na odmenu sa v Stanovisku ZSS uvádza, že dovtedajšia právna úprava v plnom rozsahu reflektovala závery vyplývajúce z rozhodnutia ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 12/05, v zmysle ktorých sa nepripúšťa odmena za rozhodovanie z dôvodu, že sa musí vylúčiť možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu fakultatívnou dávkou, ktorá sa priznáva orgánmi správy súdnictva, ktoré podliehajú predstaviteľom výkonnej moci. Združenie sudcov Slovenska zároveň poukazuje na skutočnosť, že dovtedajšia právna úprava nepripúšťala priznanie odmeny len na základe samostatného rozhodovania orgánu správy súdov (predsedu súdu), ale zakotvovala aj obligatórnu spoluúčasť orgánov sudcovskej samosprávy na tomto rozhodovaní. Zrušenie možnosti priznať odmenu aj pri dosiahnutí veku 50 rokov je podľa jeho názoru v rozpore so zákazom diskriminácie podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, „*keďže dosiahnutie uvedeného veku je dôvodom na priznanie odmeny v prípade celého radu zamestnancov/príslušníkov orgánov verejnej moci...*“ Podľa ZSS „*je zrušenie možnosti priznať sudcom odmien, nielen prejavom politického populizmu, ale porušuje tiež ústavou garantované právo na právnu istotu, zahŕňajúce nielen ochranu legálne nadobudnutých práv a legitímnych očakávaní, ale i trvácnosť a stabilitu právnej normy (napr. PL. ÚS 37/99, PL. ÚS 49/03, I. ÚS 30/99, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 6/04)...*“.

25.3. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa napadnutej zákonnej úpravy preskúmavania

majetkových pomerov sudcov sa ZSS vo svojom stanovisku zameriava predovšetkým na zákonom ustanovenú povinnosť sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojho plnoletého dieťaťa i manželky, „*... kde neplatí režim spoluvlastníctva*“. Zdôrazňujúc skutočnosť, že v tomto prípade dochádza k preneseniu dôkazného bremena na sudcu, zastáva názor, že ide o právnu úpravu, ktorá je v rozpore s čl. 20 ods. 5 ústavy. V tejto súvislosti sa v stanovisku ZSS poukazuje na právne názory vyslovené v náleze sp. zn. PL. ÚS 29/05 z 3. septembra 2008, ktorým ústavný súd rozhodol, že zákon č. 335/2005 Z. z. o preukazovaní pôvodu majetku nie je v celom rozsahu v súlade s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 4 ústavy. Podľa ZSS totiž „*čl. 20 ods. 5 ústavy neumožňuje prenos dôkazného bremena na vlastníka a treba ho interpretovať v spojení s ustanovením prvej vety čl. 1 ods. 1 ústavy o materiálnom právnom štáte, v ktorej je implikovaná prezumpcia neviny a zaťaženie žalobcu dôkazným bremenom*“. V stanovisku sa ďalej uvádza, že „*Prijatím namietanej zákonnej úpravy zákonodarca zároveň nerešpektoval kľúčové časti odôvodnenia nálezu ústavného súdu vo veci PL. ÚS 29/05, čím podľa ZSS súčasne porušil ústavný princíp zákazu svojvôle garantovaný v čl. 1 ods. 1 ústavy.*“. Napadnuté ustanovenia zákona o sudcoch, ktoré umožňujú kancelárii súdnej rady na žiadosť komisie súdnej rady zabezpečovať informácie o existencii bankových účtov a o transakciách na týchto účtoch vedených na sudcu, ako aj informácie o majetku sudcu z iných evidencií majetku, a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, majú podľa ZSS charakter pravej retroaktivity. Týmito zákonnými ustanoveniami sa totiž podľa stanoviska vstupuje do skutkovo a právne uzavretých stavov, a to „*vo vzťahu k majetkovým priznaniam sudcov, ktoré boli vyhodnotené pred účinnosťou namietaného zákonného ustanovenia v súlade s vtedy účinnou právnou úpravou (§ 32 a § 33 zákona o sudcoch a prísediacich znení účinnom do 1. januára 2021) ako také, ktoré nevyvolávajú pochybnosti o splnení preukaznej povinnosti sudcu ani o statočnosti majetkového prírastku alebo o hodnovernosti ním preukazovaných skutočností týkajúcich sa pôvodu majetkového prírastku...*“. Podľa ZSS je takáto právna úprava „*v rozpore s princípom právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, ako aj s princípom primeranosti, resp. proporcionality (napr. PL. ÚS 29/05, PL. ÚS 3/00)...*“.

III.8. Vyjadrenie skupiny poslancov k stanoviskám národnej rady, vlády, predsedu najvyššieho súdu a predsedu najvyššieho správneho súdu:

26. Predseda ústavného súdu zaslal prijaté stanoviská k návrhu skupiny poslancov ich právnemu zástupcovi a vyzval ho, aby sa k nim v určenej lehote vyjadril.

27. Právny zástupca skupiny poslancov na výzvu predsedu ústavného súdu zareagoval v liste z 15. augusta 2023, v ktorom uviedol: „*... trváme na právnej argumentácii vyjadrenej v predmetnom návrhu, a preto navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyhovel návrhu navrhovateľov v rozsahu, ktorým prijal návrh na ďalšie konanie.*“

III.9. Upustenie od ústneho pojednávania:

28. V zmysle § 58 ods. 3 môže ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov upustiť od ústneho pojednávania, ak je zrejmé, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci a zároveň žiaden z účastníkov nepožiadal o konanie ústavného pojednávania najneskôr vo svojom prvom podaní vo veci.

29. Vzhľadom na spisovú dokumentáciu, ktorú má ústavný súd k dispozícii, a tiež skutočnosť, že žiaden z účastníkov konania nepožiadal vo svojom prvom podaní vo veci o konanie ústneho pojednávania, ústavný súd rozhodol, že v predmetnej veci upustí od ústneho pojednávania.

IV.

Analýza a právne závery ústavného súdu k jednotlivým častiam návrhu skupiny poslancov

IV.1. K namietanému nesúladu zmeny v kreovaní súdnej rady:

30. Na základe čl. XIV bodu 2 zákona o reforme súdnictva bolo novelizované ustanovenie druhej vety § 3 ods. 2 zákona o súdnej rade, ktoré pred touto novelizáciou znelo takto: „Národná rada, prezident a vláda ustanovia za člena súdnej rady spravidla osobu, ktorá nie je sudcom.“

Prostredníctvom tejto novelizácie sa z citovaného textu vypustilo slovo „spravidla“. Podľa navrhovateľov je táto zmena v nesúlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy.

30.1. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

31. Skupina poslancov odôvodňuje túto časť svojho návrhu tak, že v plnom rozsahu odkazuje na svoju argumentáciu k namietanému čl. 1 bodu 21 justičnej novely ústavy, na základe ktorého sa novelizoval text čl. 141a ods. 2 a 3 ústavy. Z označených ustanovení justičnej novely ústavy okrem iného vyplynulo pravidlo, podľa ktorého môžu národná rada, prezident a vláda ustanoviť za členov súdnej rady len osoby, ktoré nie sú sudcami.

32. Ústavný súd uznesením sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022 odmietol časť návrhu skupiny poslancov, ktorou namietali nesúlad nového znenia čl. 141a ods. 2 a 3 ústavy s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 a 4 ústavy primárne z dôvodu nedostatku právomoci posudzovať súlad ústavných zákonov, avšak so záverom, podľa ktorého „žiadne ustanovenie ústavy týkajúce sa kreovania súdnej rady netvorí súčasť materiálneho jadra ústavy“ (bod 23 citovaného uznesenia). Navyše, ústavný súd zdôraznil, že účelom nového spôsobu kreovania súdnej rady „... bolo zabrániť justičnému korporativizmu a izolácii sudcovskej moci“, a v nadnárodnom kontexte poukázal aj na postoj Benátskej komisie k zloženiu súdnej rady, podľa ktorého „*by súdna rada mala mať pluralitné zloženie s tým, že jej podstatnú časť, ak nie väčšinu, by tvorili sudcovia. S výnimkou pre ex offo členov by boli títo sudcovia volení alebo vymenovaní ostatnými sudcami.*“ [bod 32 Správy o nezávislosti súdneho systému. Nezávislosť sudcov, prijatej na 82. plenárnom zasadnutí (Benátky 12. – 13. marca 2010)].

33. Účelom vypustenia slova „spravidla“ z § 3 ods. 2 zákona o súdnej rade, ku ktorému došlo prostredníctvom zákona o reforme súdnictva, bolo jeho zosúladenie s novým znením čl. 141a ods. 2 a 3 ústavy. Za okolností, keď ústavný súd v uznesení sp. zn. PL. ÚS 12/2022 z 12. októbra 2022 rozhodol o ústavnej akceptovateľnosti zmien v kreovaní súdnej rady obsiahnutých v novom znení čl. 141a ods. 2 a 3 ústavy, možno považovať námietku skupiny poslancov týkajúcu sa zmeny v dikcii § 3 ods. 2 zákona o súdnej rade za bezpredmetnú a zároveň za zjavne neopodstatnenú. Z uvedeného dôvodu tejto časti návrhu skupiny poslancov ústavný súd nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému nesúladu zmien v preskúmavaní majetkových pomerov sudcov:

a) posúdenie súladu § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu

34. Podľa § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade „Komisia súdnej rady je oprávnená na účely

podľa odseku 2 vyzvať sudcu, aby... d) objasnil majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojho plnoletého dieťaťa, ako aj neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti, a to aj vtedy, ak manželia uzavreli dohodu o zúžení alebo rozšírení zákonom určeného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo o správe spoločného majetku, alebo ak bolo ich bezpodielové spoluvlastníctvo zrušené súdom za trvania manželstva.“.

35. Skupina poslancov v rámci tejto časti svojho návrhu predovšetkým spochybňuje ústavnosť preverovania majetkových pomerov plnoletých detí a v tejto súvislosti argumentuje, že ide o právnu úpravu, ktorá neprípustným spôsobom zasahuje do ústavnej ochrany súkromia, keďže sú v nej prítomné prvky charakteristické pre policajný štát. V súvislosti s ustanovením povinnosti sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku jeho plnoletého dieťaťa a manželky navrhovatelia poukazujú ďalej na to, že ide o právnu úpravu, ktorá prenáša na sudcu dôkazné bremeno, aby objasnil, či osoba nadobudla majetok v súlade s právnym predpisom. V dôsledku tejto konštrukcie napadnutá právna úprava obchádza podľa ich názoru ústavnú úpravu obsiahnutú v čl. 20 ods. 5 a je zároveň v rozpore s právnymi názormi vyslovenými ústavným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 29/05 (neústavnosť zákona o preukazovaní pôvodu majetku). Na neústavnosti tejto právnej úpravy nemení nič ani skutočnosť, že ide o osoby v príbuzenskom pomere so sudcom, ktoré s nim žijú v spoločnej domácnosti, pretože má ísť o objasnenie o majetku, ktorý je vo výlučnom vlastníctve týchto plnoletých osôb.

36. Nesúhlas s argumentáciou skupiny poslancov k časti ich návrhu týkajúcej sa preverovania majetkových pomerov rodinných príslušníkov sudcu vyjadrujú vo svojich stanoviskách národná rada aj vláda, pričom svoj postoj odôvodňujú predovšetkým poukazom na existenciu naliehavého verejného záujmu spočívajúceho v potrebe vytvoriť funkčný mechanizmus, prostredníctvom ktorého by súdna rada ako príslušný ústavný orgán bola spôsobilá preveriť pôvod a statočnosť nadobudnutia majetku rodinných príslušníkov sudcu v prípade, ak preukázateľne žijú nad svoje pomery a existuje podozrenie, že ich majetkové prírastky pochádzajú z nepoctivých zdrojov. Národná rada a tiež vláda argumentujú aj skutočnosťou, že povinnosť preukazovať majetkové pomery rodinných príslušníkov sudcu tvorí súčasť právneho poriadku Slovenskej republiky už viac ako 20 rokov a nebola dosiaľ z ústavného hľadiska spochybňovaná.

37. Naopak, s argumentáciou skupiny poslancov o protiústavnosti napadnutého ustanovenia sa stotožňujú vo svojich stanoviskách predseda najvyššieho správneho súdu a ZSS. Predseda najvyššieho správneho súdu spochybňuje najmä potrebu objasňovať majetkové pomery plnoletých detí sudcu, ktoré s nim nežijú v spoločnej domácnosti, a upozorňuje tiež na potenciálne negatívne dôsledky objasňovania majetkových pomerov manželky a plnoletých detí sudcu zo strany sudcu na vzájomné vzťahy členov rodiny sudcu. Rovnako ZSS vo svojom stanovisku vyjadruje výhrady predovšetkým vo vzťahu k povinnosti sudcu objasňovať majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku jeho plnoletého dieťaťa, ako i manželky v prípadoch, ak „... *neplatí režim spoluvlastníctva*“, a poukazuje na zásadný rozpor napadnutej právnej úpravy založenej na prenose dôkazného bremena na sudcu s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v náleze sp. zn. PL. ÚS 29/05 z 3. septembra 2008. Predseda najvyššieho súdu a generálny prokurátor sa vo svojich stanoviskách k tejto časti návrhu skupiny poslancov nevyjadrili.

38. Ústavný súd v súvislosti s preskúmavaním ústavnej akceptovateľnosti napadnutého ustanovenia pripomína, že tvorí súčasť § 27ha zákona o súdnej rade označeného nadpisom „Konanie vo veciach majetkových pomerov sudcov“, ktorým bola súdnej rade, aj v nadväznosti na právne názory ústavného súdu vyslovené v náleze sp. zn. PL. ÚS 21/2014 z 30. januára 2019, zverená právomoc preskúmavať úplnosť majetkových priznaní sudcov a zároveň bol ustanovený mechanizmus tohto preverovania, ktorý patrí do pôsobnosti trojčlenných kontrolných komisií súdnej rady (§ 27ha ods. 1 zákona o súdnej rade).

39. Z § 27ha ods. 2 zákona o súdnej rade vyplýva, že ak komisia súdnej rady na základe vyhodnotenia majetkového priznania zistí u sudcu majetkový prírastok prevyšujúci jeho príjmy v súčte aspoň o 5 000 eur, alebo nadobudne dôvodné pochybnosti o statočnosti pôvodu samotného majetku, vyzve sudcu, aby preukázal ich pôvod. Na tomto základe môže komisia súdnej rady v zmysle napadnutého ustanovenia vyzvať dotknutého sudcu aj na objasnenie majetkových pomerov a pôvod zdrojov majetku jeho plnoletého dieťaťa, ako aj neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti.

40. Aj v nadväznosti na argumentáciu národnej rady a vlády ústavný súd konštatuje, že už novelizáciou zákona o sudcoch uskutočnenou zákonom č. 33/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 33/2011 Z. z.“), sa s účinnosťou od 1. mája 2011 ustanovila povinnosť sudcu „... deklarovať v majetkovom priznaní aj majetkové pomery svojho neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti, a to aj vtedy, ak manželia uzavreli dohodu o zúžení alebo rozšírení zákonom určeného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva alebo o správe spoločného majetku. Ak manželia uzavreli dohodu o zúžení alebo rozšírení zákonom určeného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva alebo o správe spoločného majetku, sudca deklaruje majetkové pomery svojho manžela v majetkovom priznaní oddelene od svojich majetkových pomerov.“. Táto povinnosť je aj v súčasnosti súčasťou zákona o sudcoch (§ 32 ods. 3 tohto zákona).

41. Z porovnania § 32 ods. 3 zákona o sudcoch s napadnutým § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade (neberúc v tejto súvislosti ohľad na nie bezvýznamný rozdiel medzi slovami „deklarovať“ a objasniť“, pozn.) vyplýva, že oproti predchádzajúcej a naďalej platnej úprave obsiahnutej v zákone o sudcoch boli v zákone o súdnej rade povinnosti sudcu rozšírené o povinnosť objasniť majetkové pomery plnoletého dieťaťa sudcu, a to bez ohľadu na skutočnosť, či žije so sudcom v spoločnej domácnosti, alebo nie. Vo všeobecnej ani v osobitnej časti dôvodovej správy k vládnemu návrhu zákona o reforme súdnictva nie je ustanovenie tejto novej, resp. rozšírenej povinnosti sudcu nijakým spôsobom odôvodnené. Navyše, národná rada ani vláda sa vo svojich stanoviskách k návrhu skupiny poslancov nepokúsili odôvodniť zavedenie povinnosti sudcu objasniť aj majetkové pomery jeho plnoletého dieťaťa.

42. Ústavný súd v tejto súvislosti v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že ide o ustanovenie povinnosti, ktorú sudca objektívne nie je spôsobilý, resp. nemusí byť spôsobilý splniť v prípade, ak mu jeho plnoleté dieťa odmietne poskytnúť informácie o svojich majetkových pomeroch, resp. pôvode zdrojov jeho majetku. Je pritom potrebné brať na zreteľ, že plnoleté dieťa sudcu je osobou vo vzťahu k sudcovi právne nezávislou a samostatnou, pričom táto nezávislosť a samostatnosť sa vzťahuje aj na oblasť nadobúdania a správy vlastného majetku. Informácie o majetkových pomeroch plnoletého dieťaťa sudcu podliehajú ústavnej ochrane práva na súkromie, ktorú v porovnaní s ochranou informácií o majetkových pomeroch a ochranou súkromia iných plnoletých fyzických osôb nemožno ústavne akceptovateľným spôsobom znižovať len s odôvodnením, že ide o plnoleté dieťa sudcu.

43. Ústavný súd nespochybňuje účel sledovaný § 27ha ods. 3 zákona o súdnej rade vrátane jeho písm. d) napadnutého návrhom skupiny poslancov, ktorý treba vidieť v úsilí zákonodarcu vytvoriť efektívny mechanizmus na kontrolu majetkových pomerov sudcov a hodnoverné preukazovanie zdrojov ich majetku, resp. jeho prírastkov, ktorý by garantoval a navonok preukazoval, že nezávislé súdnictvo vykonávajú len sudcovia spôsobilí objasniť, že svoj majetok nadobudli z poctivých a objektívne preukázateľných zdrojov. Existencia takéhoto mechanizmu je aj v záujme posilňovania nezávislosti súdnictva a zvyšovania jeho dôveryhodnosti v očiach verejnosti. Tento kontrolný mechanizmus by nebol dôveryhodný a efektívny, ak by umožňoval „skryť“ sudcovi časť jeho majetku získaného z nepoctivých, resp. nelegálnych zdrojov jeho prevodom do vlastníctva jeho najbližších príbuzných, a tým jednoducho zabrániť jeho kontrole. Sudca je verejný činiteľ, ktorý je vzhľadom na svoju

ústavnú funkciu povinný znášať vyššiu mieru kontroly svojich majetkových pomerov a ďalších vecí tvoriacich jeho súkromie než iné fyzické osoby, ktoré nevykonávajú verejnú funkciu.

44. Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľné, že sudcovi je zákonom uložená povinnosť deklarovať podľa § 32 ods. 3 zákona o sudcoch a v prípade vzniku dôvodných pochybností podľa napadnutého ustanovenia zákona o súdnej rade aj objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku jeho neplnoletých detí a manžela, ak žijú so sudcom v spoločnej domácnosti, keďže tvoria spolu integrálne späté spoločenstvo ľudí chránené navyše explicitne aj ústavou (čl. 41 ods. 1 ústavy), ktoré sú v intenzívnom osobnom kontakte a zdieľajú spoločne ich každodenný život. K tomu významne prispieva skutočnosť, že neplnoleté deti sudcu nie sú oprávnené vykonávať právne úkony súvisiace so svojím majetkom bez ingerencie ich zákonných zástupcov (pozri k tomu aj § 31 a § 32 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

45. Určité pochybnosti o ústavnej akceptovateľnosti povinnosti sudcu objasniť majetkové pomery jeho manžela (manželky) by mohli vyvolávať prípady, keď sudca a jeho manžel (manželka) využili inštitút dohody o zúžení alebo rozšírení zákonom určeného rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, dohodu o vyhradení vzniku BSM ku dňu zániku manželstva, príp. možnosť jeho zrušenia súdom za trvania manželstva. Podľa názoru ústavného súdu je táto povinnosť ústavne akceptovateľná predovšetkým z dôvodu, že sudca a jeho manžel (manželka) naďalej sú v manželskom zväzku a navyše žijú v spoločnej domácnosti. Ústavný súd v tejto súvislosti bral na zreteľ tiež skutočnosť, že ak by sudca nemal povinnosť objasňovať majetkové pomery manžela v prípade, ak by došlo k zúženiu či zrušeniu ich BSM zákonom ustanovenými právnymi úkonmi, tak by sa týmto spôsobom vytvoril značný priestor na účelové obchádzanie právnej úpravy obsiahnutej v § 27ha zákona o súdnej rade. Aj keď s určitou mierou hyperboly, možno akceptovanie zásahu do súkromia manžela verejne činnej osoby ilustrovať na rozsudku ESĽP vo veci Samoylova proti Rusku (sťažnosť č. 49108/11), v ktorom za situácie, keď bola v televízii zverejnená výška príjmu manželky trestne stíhaného (vtedy už penzionovaného) prokurátora, nebolo vyhovené sťažnosti pre porušenie práva manželky na súkromie.

46. Ústavný súd však nenachádza relevantné dôvody, ktoré by zakladali dostatok argumentov k záveru o ústavnej akceptovateľnosti povinnosti sudcu objasňovať majetkové pomery svojich plnoletých detí, a to bez ohľadu na skutočnosť, že táto povinnosť môže byť sudcovi uložená komisiou súdnej rady len vtedy, ak sú splnené podmienky ustanovené v § 27ha ods. 2 zákona súdnej rade.

47. K záveru o ústavnej neakceptovateľnosti tejto časti napadnutého § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade vedie ústavný súd nielen už uvedený argument o tom, že plnoleté dieťa sudcu je plne samostatnou fyzickou osobou, ktorá nezávisle od sudcu nadobúda majetok a samostatne rozhoduje o jeho správe, pričom informácie o jeho majetkových pomeroch podliehajú ochrane na základe jeho ústavou garantovaného práva na súkromie. Z týchto skutočností totiž zároveň vyplýva, že plnoletému dieťaťu sudcu nemožno ústavne konformným spôsobom uložiť, aby poskytol sudcovi, ktorý je jeho rodičom, informácie o vlastných majetkových pomeroch. Ústavný súd, navyše, nenašiel priamu príčinnú súvislosť medzi majetkovými pomermi plnoletého dieťaťa sudcu a preukazovaním poctivosti zdrojov majetku sudcu. Uvedené závery zakladajú podľa jeho názoru dostatok dôvodov na to, aby v tejto časti návrhu skupiny poslancov vyhovel.

48. V kontexte s uvedeným čiastkovým záverom ústavný súd poznamenáva, že si je vedomý toho, že v reálnej praxi sa môžu vyskytnúť prípady, že sudca prevedie časť svojho majetku pochádzajúceho z nelegálnych zdrojov na svoje plnoleté dieťa. K objasňovaniu okolností takéhoto účelového prevodu majetku, ktoré môže vyústiť aj do prípadného trestnoprávneho postihu účastníkov tohto právneho úkonu, však existujú v právnom poriadku Slovenskej republiky iné právne mechanizmy, ktorých uskutočňovanie je zverené primárne orgánom činným v trestnom konaní, a preto nie je primerané spájať ich s právnou úpravou konania o majetkových pomeroch sudcov.

49. Sumarizujúc dosiaľ vyslovené právne názory a východiská, ústavný súd dospel k záveru, že zakladajú dostatok dôvodov na to, aby rozhodol, že napadnutý novelizačný bod zákona o reforme súdnictva, ktorým bol do zákona o súdnej rade doplnený (okrem iného) § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade, nie je v časti týkajúcej sa plnoletého dieťaťa sudcu v súlade s

- čl. 1 ods. 1 ústavy, keďže vytvára bez legitímneho dôvodu priestor na zásahy do ústavou chránenej sféry plnoletého dieťaťa sudcu, ktoré sú nielen neodôvodnené, ale vzhľadom na svoju potenciálnu intenzitu aj neprimerané, a preto nezlučiteľné s ústavným princípom zákazu svojvôle, ktorého obsah ústavný súd vymedzil v celom rade svojich rozhodnutí a považuje ho za integrálnu súčasť generálneho princípu právneho štátu (PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 102/2011, PL. ÚS 4/2012, PL. ÚS 27/2015, PL. ÚS 7/2017m alebo PL. ÚS 1/2022), a zároveň ide o zásahy nezlučiteľné s ústavným princípom proporcionality, ktorý taktiež tvorí súčasť ústavných princípov vyvoditeľných z čl. 1 ods. 1 ústavy (PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 3/00, PL. ÚS 3/04, PL. ÚS 29/05, PL. ÚS 67/07, PL. ÚS 106/2011), pričom ich nemožno považovať za kompatibilné ani s princípom právnej istoty (PL. ÚS 37/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 25/00, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 6/04, PL. ÚS 17/2014, PL. ÚS 7/2017, PL. ÚS 1/2022), ktorý je taktiež garantovaný prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy;

- s čl. 20 ods. 5 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, keďže zakladá neodôvodnený priestor na spochybňovanie legálne nadobudnutého majetku plnoletého dieťaťa sudcu tým, že bezdôvodne prezumuje, že ide o majetok nadobudnutý nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov, a zasahuje tým do pokojného užívania jeho majetku;

- s čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu a čl. 8 ods. 1 dohovoru, keďže bez legitímneho dôvodu, a teda svojvoľne, vytvára neprimeraný priestor na zasahovanie do súkromného života plnoletého dieťaťa sudcu.

50. Naopak, ústavný súd nenašiel dôvody na to, aby vyslovil nesúlad príslušnej časti napadnutého novelizačného bodu s čl. 50 ods. 2 ústavy, keďže toto ustanovenie ústavy garantuje prezumpciu neviny osobám, proti ktorým sa vedie trestné konanie, a netýka sa konania vo veciach majetkových pomerov sudcov. Rovnako nenašiel dôvody na to, aby vyhovel návrhu skupiny poslancov v časti, ktorou sa domáhali vyslovenia nesúladu napadnutého novelizačného bodu s čl. 2 ods. 2 ústavy. Vo vzťahu k tejto časti skupinou poslancov navrhovaného petitu aj s poukazom na svoju doterajšiu judikatúru (pozri najmä nález sp. zn. PL. ÚS 27/2015 z 25. novembra 2015, m. m. tiež nález sp. zn. PL. ÚS 99/2011 z 11. decembra 2013, bod 92) konštatuje, že považuje za prekonané judikatúrne prístupy, ktoré uplatňoval predovšetkým v prvých rokoch svojho fungovania, keď samotný záver o nesúlade napadnutého zákona s niektorými ustanoveniami ústavy „mechanicky“ vnímal aj ako jeho nesúlad s čl. 2 ods. 2 ústavy (pozri napr. PL. ÚS 37/95, PL. ÚS 38/95, PL. ÚS 25/00). Takýto prístup možno označiť za tautologický. Vyslovenie nesúladu napadnutej právnej úpravy s čl. 2 ods. 2 ústavy totiž prichádza do úvahy len v prípade, ak by došlo k extrémnemu vybočeniu z právomoci zákonodarcu, pričom v posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu k extrémnemu vybočeniu z ústavných limitov zákonodarnej právomoci národnej rady nedošlo.

51. Ústavný súd teda o tejto časti návrhu skupiny poslancov rozhodol tak, že bod 38 čl. XIV zákona o reforme súdnictva v časti slov „plnoletého dieťaťa, ako aj“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 20 ods. 5 ústavy, čl. 17 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti tejto časti návrhu skupiny poslancov nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

b) posúdenie súladu § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade v časti slov „a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu“ s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 5 v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 17 ods. 1 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu

52. Podľa § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade «Ak je to nevyhnutné pre úplné objasnenie veci a na odstránenie pochybností o neprijímaní neoprávnených platieb alebo o majetkových pomeroch sudcu, môže komisia súdnej rady po ústnom vypočutí sudcu požiadať kanceláriu súdnej rady o zabezpečenie informácií o existencii bankových účtov a o transakciách na týchto účtoch vedených na sudcu, ako aj informácií o majetku sudcu z iných evidencií majetku. Kancelária súdnej rady zriaďuje na tento účel v rámci svojej organizačnej štruktúry organizačný útvar, ktorého zamestnanci musia disponovať platným osvedčením o bezpečnostnej previerke IV. stupňa pre stupeň utajenia „Prísne tajné“. Kancelária súdnej rady požiada o poskytnutie uvedených informácií postupom podľa osobitného predpisu. Kancelária súdnej rady po zaobstaraní informácií poskytne komisii súdnej rady zoznam bankových účtov podľa prvej vety a informácie o transakciách na týchto účtoch prevyšujúcich jednotlivo sumu 266 eur, ako aj informácie získané z iných evidencií majetku, a to za obdobie predchádzajúcich 60 mesiacov, najviac však za obdobie výkonu funkcie sudcu.».

53. Neústavnosť tejto časti novelizačného bodu 38 čl. XIV zákona o reforme súdnictve skupina poslancov odôvodňuje predovšetkým tým, že predmetná časť § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade „*má všetky znaky pravej retroaktivity...*“, pričom zákaz pravej retroaktivity tvorí súčasť materiálneho jadra ústavy, ktoré je nedotknuteľné.

54. Podľa národnej rady a vlády v posudzovanej veci ide o nepravú retroaktivitu, ktorá je aj podľa judikatúry ústavného súdu zo závažných dôvodov všeobecného záujmu z ústavného hľadiska akceptovateľná. S argumentáciou navrhovateľov sa stotožňuje vo svojom stanovisku predseda najvyššieho správneho súdu a nad rámec ich argumentácie upozorňuje na skutočnosť, že napadnutý mechanizmus zisťovania pohybu na účtoch bude mať trvalý charakter, keďže sa bude vždy vzťahovať na každých 60 mesiacov pred podaním každého ďalšieho majetkového priznania, t. j. pôjde o „*... opakované posudzovanie časti už posúdených období*“. Názor o pravej retroaktivite napadnutého ustanovenia podporilo aj ZSS.

55. Ustanovenie § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade treba považovať za jeden z právnych nástrojov, ktorý poskytuje právna úprava komisii súdnej rady k tomu, aby v súvislosti s preverovaním úplnosti majetkových priznaní sudcov odstránila „*dôvodné pochybnosti o tom, či sudca nenadobudol svoj majetok z legálnych a poctivých zdrojov*“. K odstráneniu týchto pochybností by mali napomôcť informácie „*... o existencii bankových účtov a o transakciách na týchto účtoch vedených na sudcu, ako aj informácií o majetku sudcu z iných evidencií majetku*“. Z textu § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade vyplýva, že komisia súdnej rady môže tento právny nástroj použiť len vtedy, ak „... je to nevyhnutné pre úplné objasnenie veci a na odstránenie pochybností o neprijímaní neoprávnených platieb alebo o majetkových pomeroch sudcu“ a až „po ústnom vypočutí sudcu“.

56. Ústavný súd považuje petit navrhnutý skupinou poslancov smerujúci k vysloveniu neústavnosti napadnutého novelizačného bodu len v citovanej časti § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade za rozporuplný vo vzťahu k jeho odôvodneniu. Z argumentácie skupiny poslancov totiž vyplýva, že považuje napadnutú právnu úpravu za protiústavnú primárne z dôvodu, že „*má všetky znaky pravej retroaktivity...*“. Z tejto argumentácie logicky vyplýva, že za porušujúce zákaz retroaktivity skupina poslancov považuje všetky informácie o bankových účtoch sudcu, transakciách na nich, ako aj informácie získané z iných evidencií majetku, ktoré pochádzajú z obdobia predchádzajúceho nadobudnutiu účinnosti novelizácie zákona o súdnej rade uskutočnenej zákonom o reforme súdnictva. Atakovaná časť § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade však umožňuje poskytnúť komisii súdnej rady len informácie, ktorých pôvod je časovo limitovaný obdobím 60 mesiacov, ktoré predchádzajú nadobudnutiu účinnosti príslušnej novelizácie zákona o súdnej rade (resp. obdobím 60 mesiacov predchádzajúcich mesiacu, v ktorom súdna rada využije toto svoje oprávnenie v neskoršom období), najviac však obdobím výkonu funkcie sudcu. Napadnutá dikcia zákona umožňuje skúmať „ukončené deje“ (obdobia, ohľadom ktorých sudca podal majetkové priznanie už v minulosti). Avšak, ak by ústavný súd návrhu vyhovel a napadnutý časový limit by prestal byť súčasťou § 27ha ods. 6

zákona o súdnej rade, zo zvyšného textu štvrtej vety § 27ha ods. 6 zákona o súdnej rade by bolo možné vyvodiť, že kancelária súdnej rady môže poskytnúť komisii súdnej rady všetky informácie o bankových účtoch sudcu, transakciách na nich a informácie získané z iných evidencií majetku, ktoré majú pôvod v minulosti, a to bez časového obmedzenia. Inými slovami, ak by ústavný súd vyhovel tejto časti petitu navrhnutého skupinou poslancov, viedlo by to k opačnému výsledku než k tomu, akého sa navrhovatelia svojou argumentáciou domáhajú.

57. Z § 45 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd je aj v konaní o súlade právnych predpisov viazaný rozsahom návrhu na začatie konania, ktorý navrhovatelia vymedzujú prostredníctvom navrhnutého petitu. Výnimka zo zásady viazanosti ústavného súdu petitom navrhnutým navrhovateľom je ustanovená v § 89 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého „ak ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov zistí nesúlad preskúmavaného právneho predpisu nižšej právnej sily, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, a pritom zistí nesúlad aj ďalšieho právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia s tým istým právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s tou istou medzinárodnou zmluvou, ktoré sú uvedené v návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, vydá nález o zistenom nesúlade aj tohto ďalšieho právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia“. Podľa názoru ústavného súdu citovaná výnimka nie je aplikovateľná na petit navrhnutý skupinou poslancov vo vzťahu k tejto časti ich návrhu. Za týchto okolností nemohol riešiť vnútorný rozpor medzi účelom sledovaným argumentáciou navrhovateľov a nimi navrhnutým petitom inak než tak, že tejto časti ich návrhu nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.3. K namietanému nesúladu zrušenia nárokov sudcov na odmenu a reštrikčných zásahov do výplaty nemocenského:

a) posúdenie súladu bodu 45 čl. VIII zákona o reforme súdnictva s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

58. Skupina poslancov zdôrazňuje, že napadnutým ustanovením zrušená možnosť odmeňovania sudcov vylučovala akúkoľvek možnosť faktického ovplyvňovania sudcu pri výkone súdnictva, a pripomína, že „*Ústavný súd výslovne uviedol, že zásahy zákonodarcu do materiálneho zabezpečenia sudcov, za ktoré možno považovať aj odopieranie zákonom ustanovenej zložky platu, narúšajú právnu istotu, pričom z čl. 144 ods. 1 ústavy vyvodil záver o ústavnej (nie zákonnej) garancii nezávislosti sudcov v priamej súvislosti s ich platovými pomermi (napr. PL. ÚS 27/2015, PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 99/2011).*“.

59. Vláda ako predkladateľka návrhu zákona o reforme súdnictva odôvodnila tento legislatívny zásah v osobitnej časti dôvodovej správy (K čl. VII, bod 42, ptč. 271) tým, že zohľadnila „*ústavnú požiadavku, podľa ktorej plat sudcu by mal byť stabilnou a nemanipulovateľnou veličinou a nemal by byť pohyblivým faktorom, s ktorým môže kalkulovať vládne zoskupenie...*“. Nadväzuje na túto argumentáciu aj vo svojom stanovisku k návrhu skupiny poslancov zdôrazňujúc, že „*Odmeny sa dajú ľahko zneužívať, spôsobom ktorý spochybňuje ich legitimitu. Ponechanie právnej úpravy odmien by mohlo zanechať vo verejnosti pocit vnútornej korupcie a elitárstva.*“. Vo svojom stanovisku argumentuje aj historickou genézou zákonnej úpravy odmien sudcov, z ktorej vyplýva, že v období od novelizácie zákona o sudcoch uskutočnenej zákonom č. 33/2011 Z. z. do nadobudnutia účinnosti zákona č. 401/2015 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nebol inštitút sudcovských odmien súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, a podčiarkuje, že odmena „*predstavovala nadštandard sociálneho zabezpečenia*“, pričom „*zrušenie zložky funkčného platu (odmeny) s charakterom fakultatívnej dávky nemožno spájať so zásahom do materiálneho zabezpečenia sudcov*“ (pozri aj bod 20.3. tohto nálezu). Obdobne obhajuje zrušenie nárokov sudcov na odmenu vo svojom stanovisku aj národná rada (pozri bod 19.3. tohto nálezu).

60. Naopak, predseda najvyššieho správneho súdu, generálny prokurátor, ZSS a nepriamo aj predseda najvyššieho súdu v zhode s argumentáciou skupiny poslancov zastávajú názor, že zrušenie nároku sudcov na odmenu nie je z ústavného hľadiska akceptovateľné, predstavuje zásah „*do právnej istoty sudcov*“ a stráca sa motivácia sudcov pre činnosti, ktoré riadne fungovanie súdnictva podporujú. Za diskriminačný zásah do právneho postavenia sudcov a porušenie princípu právnej istoty (zahŕňajúci nielen ochranu legálne nadobudnutých práv a legitímnych očakávaní, ale i trvácnosť a stabilitu právnej normy) považujú zvlášť nemožnosť priznania „jubilejnej“ odmeny, „*ktorá je v súčasnosti skôr samozrejmosťou ako výnimkou vo verejnom sektore aj v hospodárskom priestore*“. Dovtedajšia právna úprava v plnom rozsahu reflektovala závery vyplývajúce z rozhodnutia ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 12/05, v zmysle ktorých sa nepripúšťa odmena za rozhodovanie z dôvodu, že sa musí vylúčiť možnosť faktického ovplyvňovania rozhodovacej činnosti sudcu fakultatívnou dávkou, pričom, navyše, pri priznávaní odmeny zakotvovala obligatórnu spoluúčasť orgánov sudcovskej samosprávy na rozhodovaní predsedu príslušného súdu.

61. Z doterajšej pomerne bohatej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (napr. PL. ÚS 14/94, PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 99/2011, PL. ÚS 27/05, PL. ÚS 10/05, PL. ÚS 102/2011) možno vyvodiť, že potreba zvýšenej ochrany materiálneho zabezpečenia sudcov ako dôležitej garancie sudcovskej nezávislosti sa týka platu sudcu ako nárokovateľnej odplaty za rozhodovaciu činnosť. Keďže nevyhnutná požiadavka nezávislosti sudcov dopadá na ich rozhodovaciu činnosť, odmena ako nenárokovateľná, fakultatívna zložka príjmu sudcu túto zvýšenú ochranu nepožíva.

62. Zásadný postoj k otázke odmeny sudcov ako takej a k otázke (ne)možnosti normatívneho zrušenia tohto inštitútu ústavný súd zaujal v náleze sp. zn. PL. ÚS 102/2011 zo 7. mája 2014 (s. 154), kde uviedol: «Ústavný súd konštatuje, že odmena je vo svojej podstate nenárokovateľná. Zákonodarca jej zrušením sledoval legitímny cieľ. Inštitút odmeny je v návrhu navrhovateľa fakticky spojený s otázkou: Má byť inštitút odmeny právne zakotvený? Odpoveď na takúto otázku je skôr úvahou „čo je dobré“, než „čo je s ústavou kompatibilné“, a preto ústavný súd nebude posudzovať jeho zrušenie cez test proporcionality. V danom prípade vlastne ani nevystupuje právo, ktoré by konkurovalo cieľu zákonodarcu, a tak pravý test proporcionality nemožno vykonať. Materiálne zabezpečenie sudcu ním nemôže byť, keďže ide o nenárokovateľnú zložku, rovnako ním nemôže byť ústavný zákaz nútenej práce, keďže sudcovia i prokurátori za výkon svojej funkcie, ktorá sa v zmysle relevantných statusových zákonov neobmedzuje len na rozhodovaciu činnosť, dostávajú funkčný plat. Tvrdenie, že výkon funkcie mimo rozhodovacej činnosti, výkon funkcie na nadpriemernej úrovni alebo nad rámec explicitných povinností obsahovo naznačuje nútenú prácu, sa falzifikuje už len poukázaním na existenciu tzv. čestných funkcií. Ak sudca alebo prokurátor vykonáva svoje zákonné povinnosti, je za takúto činnosť odmenený funkčným platom, ak vykonáva prácu nad rámec povinností, koná tak dobrovoľne. Ústavný súd sa preto aj s odkazom na východiská obmedzí na prieskum racionality a legitimity už vymedzeného cieľa zákonodarcu. Ústavný súd konštatuje, že bez potreby bližšieho objasňovania je zrejmé, že zákonodarcom vymedzený cieľ nie je neracionálny a nelegitímny.» Návrhu na vyslovenie nesúladu zrušenia odmien sudcov nebolo vyhovené.

63. Aj keď právna úprava odmien, ktorej ústavnosť zrušenia bola preskúmavaná v konaní sp. zn. PL. ÚS 102/2011, bola výrazne odlišná (znenie § 79 zákona o sudcoch neobsahovalo dostatočné záruky proti zneužívaniu inštitútu odmien orgánmi správy súdov), niet legitímneho dôvodu na to, aby už citované názory ústavného súdu k podstate inštitútu odmeny sudcov neboli aplikované aj na teraz posudzovanú vec. Skutočnosť, že možnosť sudcu byť odmenený nebola v „aktuálnom“ prípade zaťažená uvedeným neakceptovateľným negatívom, totiž charakter odmeny – ako nenárokovateľného (potenciálneho) plnenia, ktorého (ne)existeniu nemožno spájať (a už vôbec nie stotožňovať) s garanciami nezávislosti sudcu – nemení.

64. Na tomto základe ústavný súd návrhu na vyslovenie nesúladu bodu 45 čl. VIII zákona

o reforme súdnictva s referenčnými normami nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

b) posúdenie súladu bodu 49 čl. VIII zákona o reforme súdnictva s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

65. Podľa § 93 zákona o sudcoch v platnom znení:

„Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému

(1) Ak je sudca uznaný pre chorobu alebo úraz za dočasne neschopného na výkon funkcie a vznikol mu nárok na náhradu príjmu alebo nárok na nemocenské podľa osobitného predpisu, patrí mu príplatok k náhrade príjmu alebo príplatok k nemocenskému vo výške rozdielu medzi funkčným platom po odpočítaní preddavku na daň z príjmov zo závislej činnosti, poistného na zdravotné poistenie, poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie, poistného na invalidné poistenie a poskytnutou náhradou príjmu alebo poskytnutým nemocenským.

(2) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému sudcovi nepatrí, ak dočasná neschopnosť sudcu na výkon jeho funkcie vznikla pre úraz pri výkone funkcie alebo pre chorobu z povolania.

(3) Príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému patrí sudcovi počas pracovnej neschopnosti, avšak najdlhšie po dobu 60 dní.“

Skupina poslancov nesúlad napadnutého ustanovenia odôvodňuje predovšetkým poukazom na doterajšiu judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa materiálneho zabezpečenia sudcov, ktoré tvorí integrálnu súčasť sudcovskej nezávislosti. Navrhovatelia, odkazujúc na rozhodnutia ústavného súdu vo veciach sp. zn. PL. ÚS 12/05 a PL. ÚS 27/2015, argumentujú, že materiálne zabezpečenie sudcov pozostáva nielen z platových pomerov sudcov, ale aj z ich sociálneho zabezpečenia, za ktorého súčasť považujú aj pred schválením zákona o reforme súdnictva v neobmedzenom časovom rozsahu poskytovaný príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému. Podľa názoru skupiny poslancov išlo o benefit, ktorého zrušenie „... citeľným spôsobom ohrozí inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu“.

66. V dôvodovej správe k vládnemu návrhu napadnutého novelizačného bodu zákona o reforme súdnictva, ktorým bol do textu zákona o sudcoch doplnený § 93 ods. 3, bol reštrikčný zásah do výplaty nemocenského sudcom odôvodnený v zásade len tým, že išlo „... *o vysoký nadštandard sociálneho zabezpečenia, ktorý nijak nesúvisí s platovým ohodnotením funkcie sudcu a nemožno ho spájať s princípom nezávislosti súdnej moci*“.

67. Národná rada nesúhlasne argumentuje tým, že dosiaľ platné znenie zákona o sudcoch vo vzťahu k sudcom «*možno považovať za „nadštandardné“ (napr. príplatok k nemocenskému oproti bežným poistencom), ale zároveň ich nemožno považovať za nedotknuteľné, resp. nemenné...*». Vláda tvrdí, že poskytovanie príplatku k náhrade príjmu a príplatku k nemocenskému sudcom bez časového obmedzenia bolo vysoko nadštandardné, a zároveň zdôrazňuje, že o zásahu do ústavného princípu nezávislosti sudcov možno uvažovať len vtedy, ak reštrikčné zásahy dosiahnu taký kvantitatívny rozmer, ktorý citeľne ohrozí štandardnú životnú úroveň sudcov, k čomu podľa vlády doplnením § 93 zákona o sudcoch o odsek 3 nedošlo.

68. S argumentáciou skupiny poslancov k tejto časti ich návrhu sa vo svojich stanoviskách stotožňujú predseda najvyššieho súdu, predseda najvyššieho správneho súdu, generálny prokurátor, ako aj ZSS. Podľa predsedu najvyššieho súdu reštrikčný zásah do poskytovania príplatku k náhrade príjmu a príplatku k nemocenskému je v rozpore s medzinárodnými dokumentmi citovanými v jeho stanovisku (pozri bod 21 tohto nálezu). Rovnako odkazom na medzinárodné dokumenty argumentuje vo svojom stanovisku aj ZSS a konštatuje, že

napadnutý § 93 ods. 3 zákona o sudcoch ústavné limity reštrikčných zásahov do materiálneho zabezpečenia sudcov vyvoditeľné z týchto medzinárodných dokumentov, ako aj doterajšej judikatúry ústavného súdu nespĺňajú, keďže „*... (i) ignoruje, že aj príjem v prípade choroby je súčasťou hmotného zabezpečenia sudcov a... (ii) nielen ohrozuje, ale fakticky vo veľkom rozsahu kvantitatívne znižuje ústavou garantovanú štandardnú životnú úroveň sudcu [pri výpočte nemocenského z maximálneho vymeriavacieho základu (za rok 2022) sa mesačný hrubý príjem sudcu zníži v rozsahu 59 až 62 %], (iii) a to svojvoľne, t. j. bez uvedenia akéhokoľvek vecného dôvodu, pokiaľ ide nielen o rozsah tohto zásahu do hmotného zabezpečenia sudcov, ale aj o jeho trvalý charakter*“ (pozri bod 25.1. tohto nálezu). Obdobne predseda najvyššieho správneho súdu vyčísluje vo svojom stanovisku dopad napadnutého reštrikčného zásahu do nároku sudcu na príplatok k náhrade mzdy a príplatok k nemocenskému (podľa predloženého výpočtu môže predstavovať u jednotlivého sudcu takmer 21 000 eur ročne) a na tomto základe konštatuje, že „*dôsledkom týchto zmien je výrazné zníženie garantovanej úrovne hmotného zabezpečenia sudcov...*“, ktoré je nezlučiteľné s označenými ustanoveniami ústavy.

69. Ústavný súd na úvod svojej argumentácie považuje za potrebné poukázať na kľúčové východiská svojej doterajšej judikatúry k hmotnému zabezpečeniu sudcov, z ktorého sa odvíjajú materiálne garancie sudcovskej nezávislosti, keďže sa touto témou zaoberal viackrát (išlo o konania vedené pod sp. zn. PL. ÚS 14/94, PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 12/05, PL. ÚS 99/2011 a PL. ÚS 27/2015), a to v súvislosti s reštrikčnými zásahmi zákonodarcu do platových pomerov sudcov. Judikatúra ústavného súdu sa v tejto oblasti dynamicky vyvíjala, pričom v rámci tohto vývoja viackrát došlo aj k prelamovaniu už vyslovených právnych názorov, na čo ústavný súd poukázal predovšetkým v náleze sp. zn. PL. ÚS 27/2015 z 25. novembra 2015. Aj preto, že účastníci konaní pred ústavným súdom vo veciach týkajúcich sa hmotného zabezpečenia sudcov v spojení s ústavnými princípmi súdnej a sudcovskej nezávislosti nezriedka účelovo skresľujú právne názory ústavného súdu a argumentujú aj judikatúrou, ktorú už ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 27/2015 označil za prekonanú, ústavný súd považuje za potrebné zhrnúť jej základné východiská a na tomto základe ich aplikovať na teraz posudzovanú vec.

69.1. Už v náleze sp. zn. PL. ÚS 12/05 z 28. novembra 2007 ústavný súd vyslovil, že „Pod nezávislosťou sudcov v širšom slova zmysle je... treba chápať aj ich materiálnu nezávislosť“ a v nadväznosti na to zdôraznil, že „určité zásahy vrátane zásahov do platových pomerov sudcov sa môžu dotknúť ústavného princípu nezávislosti sudcov, ale až vtedy, keď dosiahnu určitý kvantitatívny rozmer, v danom prípade až vtedy, ak citeľným spôsobom ohrozia inak štandardnú životnú úroveň sudcov primeranú ich ročnému príjmu“. V judikatúre ústavného súdu sa dlho viedla polemika o tom, či právo sudcov na dôstojné a primerané hmotné zabezpečenie zodpovedajúce ich právnemu postaveniu je v slovenskom právnom poriadku garantované len na zákonnej, alebo aj ústavnej úrovni. Túto polemiku zrozumiteľným spôsobom uzavrel ústavný súd v náleze vydanom v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 27/2015, v ktorom explicitne uviedol: «Skutočnosť, že Ústava Slovenskej republiky (na rozdiel od ústav niektorých iných štátov) neobsahuje ustanovenie, ktoré výslovne upravuje (garantuje) platové pomery sudcov, resp. zásadu neznížiteľnosti ich platov, vonkoncom neznamená, že v jej obsahu ústavné limity pre úpravu platov sudcov nie sú (implicitne) „prítomné“. Možno ich totiž celkom zjavne vyvodiť z ústavných princípov a iných ústavou chránených hodnôt [napr. princíp deľby moci, ktorého integrálnou súčasťou je aj princíp rovnováhy mocí, už spomínaná zásada (princíp) nezávislosti sudcov a súdov, princíp proporcionality zásahov do platových pomerov sudcov a iných ústavných činiteľov atď.].»

69.2. V kontexte s právnym názorom o ústavnej úrovni garancií materiálnej zložky sudcovskej, ale i súdnej nezávislosti sa žiada podčiarknuť, že tento predstavuje základné východisko pre posudzovanie ústavnej akceptácie reštrikčných zásahov do materiálneho zabezpečenia sudcov. Na tomto základe ústavný súd vymedzil v konaní vedenom pod sp.

zn. PL. ÚS 27/2015 ústavné limity reštrikčných zásahov do platových pomerov sudcov, ktoré sú akceptovateľné a udržateľné len vtedy, „... ak sú kumulatívne splnené tieto podmienky, ktoré sa viažu k posudzovanému reštrikčnému zásahu:

a) ide o zásah, ktorý je primerane (dostatočne) odôvodnený nepriaznivou ekonomickou situáciou štátu, primeraný tejto ekonomickej situácii a zároveň neohrozujúci štandardnú životnú úroveň sudcov,

b) ide o zásah, ktorý má dočasnú povahu a trvá len nevyhnutnú dobu,

c) ide o zásah, ktorý nie je prejavom svojvôle zákonodarcu.“

Citovaný záver je nepochybne aplikovateľný aj na posudzovanú vec, aj keď treba pripomenúť, že doterajšia judikatúra ústavného súdu týkajúca sa materiálneho zabezpečenia sudcov sa dosiaľ dotýkala reštrikčných zásahov do platových pomerov sudcov a nie aj reštrikčných zásahov do ich sociálneho zabezpečenia, ako je to v tomto konaní. Ústavný súd v načrtnutom kontexte zdôrazňuje, že otázku materiálneho zabezpečenia sudcov ako materiálnej zložky sudcovskej nezávislosti treba posudzovať komplexne, t. j. nielen z pohľadu platových pomerov sudcov, vrátane nárokov na odmenu z ústavne nespochybniteľných dôvodov, ale aj z pohľadu benefitov vyplývajúcich z ich sociálneho zabezpečenia, ku ktorým nepochybne patria aj nároky na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému poisteniu posudzované v tomto konaní.

69.3. Na podporu uvedeného právneho záveru možno poukázať na viacero medzinárodných dokumentov týkajúcich sa materiálneho zabezpečenia sudcov (ktorými argumentovali nielen navrhovatelia, ale vo svojich stanoviskách tiež predseda najvyššieho súdu, predseda najvyššieho správneho súdu, generálny prokurátor, ako aj ZSS). Ústavný súd v záujme hospodárnosti svojej argumentácie považuje za dostačujúce poukázať na odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy členským štátom CM/Rec (2010) o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, konkrétne jeho bod 53 a najmä bod 54, podľa ktorých:

„53. Základné pravidlá systému odmeňovania profesionálnych sudcov musia byť stanovené zákonom.

54. Odmeny sudcov musia byť úmerné ich povolaniu a zodpovednosti, a musia byť zároveň dostatočné, aby ich chránili pred úplatkami, zameranými na ovplyvňovanie ich rozhodnutí. Musia existovať záruky pre zachovanie primeranej odmeny v prípade choroby, materskej alebo otcovskej dovolenky, rovnako ako aj pre vyplácanie starobného dôchodku, ktorý musí byť v rozumnom pomere k výške ich platu. Ochrana pred znižovaním platov sudcov musí byť predmetom špeciálnej právnej úpravy.“

Z citovaného explicitne vyplýva, že Výbor Rady ministrov Rady Európy v citovanom dokumente za súčasť odmeňovania sudcov označil aj právnu reguláciu hmotných nárokov sudcov v prípade ich dočasnej práceneschopnosti. V súvislosti s prípadnou polemikou o záväznosti medzinárodných dokumentov, na ktoré poukazuje vo svojom návrhu skupina poslancov, ústavný súd poukazuje na svoj právny názor vyslovený vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 27/2015, podľa ktorého «týmto medzinárodným dokumentom „odporúčacieho“ charakteru, ktorých je Slovenská republika signatárom, nemožno s odkazom na čl. 1 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Slovenská republika uznáva a dodržiava... svoje ďalšie medzinárodné záväzky“, popierať ani primeranú mieru (a pritom vonkoncom nie zanedbateľnú) právnej relevancie».

70. Posudzovaný benefit sudcov aj ústavný súd považuje za súčasť materiálnej zložky sudcovskej nezávislosti, a zachovanie výšky príjmu v prípade práceneschopnosti bez časového obmedzenia

je legitímnym očakávaním sudcu, u ktorého sa (až na niekoľko zákonných výnimiek) uplatňuje veľmi široká miera zákazu výkonu inej činnosti (inkompatibilita). Zásah do náhrady platu preto vníma rovnako citlivo ako zásah do samotného platu sudcu, a teda ako zásah do materiálnej zložky sudcovskej nezávislosti. Na druhej strane však kriticky uvádza, že pokiaľ by časovo neobmedzené poberanie príplatku k náhrade príjmu a príplatku k nemocenskému malo byť v jednotlivom prípade zneužívané, zákonodarca môže uvažovať o zavedení inštitútu preskúmania opodstatnenosti práceneschopnosti sudcu (paralela existovala v minulej právnej úprave, keď podľa § 93 ods. 1 poslednej vety zákona o sudcoch v znení od 1. januára 2009 do 30. apríla 2011 bolo možné za splnenia zákonných predpokladov vyplácanie uvedených príplatkov sudcovi zastaviť).

71. Na východiskách vymedzených v predchádzajúcich bodoch tohto nálezu ústavný súd posudzoval ústavnú akceptovateľnosť reštrikčných zásahov zákonodarcu do nárokov sudcov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému počas ich dočasnej práceneschopnosti. Inšpirujúc sa prístupom uplatneným v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 27/2015, posudzoval, či pre reštrikčný zásah zákonodarcu obsiahnutý v napadnutom § 93 ods. 3 zákona o sudcoch boli kumulatívne splnené podmienky jeho ústavnej akceptovateľnosti, podľa ktorých išlo o zásah, ktorý:

a) je primerane (dostatočne) odôvodnený nepriaznivou ekonomickou situáciou štátu, primeraný tejto ekonomickej situácii a zároveň neohrozujúci štandardnú životnú úroveň sudcov,

b) má dočasnú povahu a trvá len nevyhnutnú dobu,

c) nie je prejavom svojvôle zákonodarcu.

71.1. Ad a) Vo vzťahu k prvej podmienke ústavný súd konštatuje, že išlo o reštrikčný zásah do nárokov sudcov, ktorý nebol počas prípravy vládneho návrhu zákona o reforme súdnictva, v dôvodovej správe a ani stanoviskách národnej rady a vlády odôvodňovaný zlou ekonomickou situáciou, ale len vysokou nadštandardnosťou tohto benefitu, teda argumentom, ktorý je už z hľadiska jeho všeobecnej povahy diskutabilný a vo svojej podstate signalizuje zlovôľu vo vzťahu k dosiaľ zákonodarcom ustanoveným hmotným benefitom sudcov. Z kvantitatívneho vyčíslenia dopadov aplikácie napadnutého § 93 ods. 3 zákona o sudcoch na konkrétneho sudcu, tvoriaceho súčasť stanovísk predsedu najvyššieho správneho súdu a ZSS, ktoré ústavný súd považuje za objektívne, a teda použiteľné na posudzovanú vec, vyplýva, že v konkrétnom prípade môže ísť o reštrikčný zásah, ktorý sa citeľne môže dotknúť štandardnej životnej úrovne sudcu, ktorý je v dôsledku choroby aj dlhšiu dobu práceneschopný, a teda odkázaný na nároky z nemocenského poistenia.

71.2. Ad b) Z právnej konštrukcie napadnutého § 93 ods. 3 zákona o sudcoch vyplýva, že je v ňom zakomponovaná trvalosť reštrikčného zásahu do nárokov sudcov vyplývajúcich z ich nemocenského poistenia.

71.3. Ad c) Zákonodarca v posudzovanej veci svoj reštrikčný zásah do hmotného zabezpečenia sudcov nijako neodôvodnil, pričom zjavne nerešpektoval doterajšie východiská relevantnej judikatúry ústavného súdu (najmä podmienenosť reštrikčných zásahov do hmotného zabezpečenia sudcov nepriaznivou ekonomickou situáciou štátu, ako aj ich dočasnosť), a preto sú v ňom podľa názoru ústavného súdu prítomné aj prvky svojvôle, čo zakladá dostatok dôvodov na to, aby ústavný súd vyslovil, že napadnuté ustanovenie nie je z ústavného hľadiska akceptovateľné, a to z dôvodu jeho nezlučiteľnosti s princípmi vyvoditeľnými z čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj s princípmi súdnej a sudcovskej nezávislosti, ktoré sú deklarované v čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

72. Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd rozhodol, že bod 49 čl. VIII zákona o reforme súdnictva, ktorým bol do § 93 zákona o sudcoch vložený odsek 3, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy (bod 2 výroku tohto nálezu). V časti

namietaného porušenia čl. 2 ods. 2 návrhu skupiny poslancov nevyhovel, poukazujúc na dôvody už uvedené v bode 50 tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.4. K namietanému nesúladu bodu 79 čl. VIII zákona o reforme súdnictva v časti odsekov 3 a 4 doplneného § 151zf zákona o sudcoch (výberové konanie na miesta sudcov najvyššieho správneho súdu):

73. Podľa § 151zf ods. 3 zákona o sudcoch „Výberové konanie podľa odseku 2 pozostáva z verejného vypočutia v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti; výberové konanie vyhlasuje a administratívne a organizačne zabezpečuje predseda súdnej rady.“. Podľa § 151zf ods. 4 zákona o sudcoch „Verejné vypočutie podľa odseku 3 sa uskutočňuje podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu; ustanovenia osobitného predpisu o organizovaní a priebehu zasadnutí súdnej rady vrátane zverejňovania ich výsledkov tým nie sú dotknuté.“.

74. V osobitnej časti dôvodovej správy (odôvodnenie k čl. VII bodu 74) k vládnemu návrhu zákona o reforme súdnictva sa vo vzťahu k namietaným ustanoveniam zdôrazňuje, že ide o prechodné ustanovenia, ktorých cieľom je upraviť obsadzovanie voľných miest sudcov novozriaďovaného najvyššieho správneho súdu, pričom vláda ako predkladateľ tohto návrhu zákona „*nepovažuje za vhodné, aby voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu boli obsadzované automatickým presunom sudcov správneho kolégia najvyššieho súdu*“. Z dôvodovej správy vyplýva, že osobitný spôsob ustanovovania sudcov novozriaďovaného najvyššieho správneho súdu súvisí aj s potrebou čo najskôr zabezpečiť jeho sfunkčnenie. Najvyšší správny súd ku dňu nadobudnutia účinnosti namietanej právnej úpravy nemal žiaden personálny substrát, keďže nemal sudcov ani predsedu súdu, a preto nebolo možné aplikovať všeobecnú právnu úpravu uplatňovanú pri obsadzovaní voľných miest sudcov na všeobecných súdoch.

75. Vláda vyslovuje nesúhlas s tvrdením skupiny poslancov, podľa ktorého boli uchádzači o funkciu sudcu najvyššieho správneho súdu oproti uchádzačom o voľné miesta sudcov na všeobecných súdoch pozitívne diskriminovaní, keďže „*z platných a účinných právnych noriem nevyplýva... povinnosť zhodných kritérií pri uchádzaní sa o funkciu sudcu okresného, krajského, najvyššieho, špecializovaného trestného, najvyššieho správneho alebo ústavného sudcu*“ (k argumentácii vlády pozri aj bod 20.4. tohto nálezu). Namietané ustanovenia obhajuje vo svojom stanovisku aj národná rada, argumentujúc predovšetkým ich prechodným charakterom, ako aj ich obsolétnosťou v čase rozhodovania ústavného súdu (pozri bod 19.4. tohto nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší správny súd mal začať vykonávať činnosť už od 1. augusta 2021, obhajuje zvolený model výberového konania aj predseda najvyššieho správneho súdu.

76. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že napadnutým novelizačným bodom vložené ustanovenia § 151zf ods. 3 a 4 zákona o sudcoch tvoria súčasť siedmej časti tohto zákona označenej nadpisom „Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia“, pričom samotný § 151zf zákona o sudcoch je označený nadpisom „Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2021“. Na tomto základe možno konštatovať, že napadnuté ustanovenia § 151zf ods. 3 a 4 majú charakter prechodných ustanovení a mali časovo obmedzenú aplikovateľnosť do 31. júla 2021, čo vyplýva z dikcie § 151zf ods. 2 zákona, podľa ktorého „Voľné miesta sudcov podľa odseku 1 sa obsadzujú na základe výsledkov výberového konania, ktoré do 31. júla 2021 uskutočňuje súdna rada.“. V čase rozhodovania ústavného súdu nie sú napadnuté ustanovenia zákona o sudcoch už aplikovateľné, a teda sú obsolentné.

77. Ústavný súd sa v zásade vie stotožniť s argumentáciou skupiny poslancov, podľa ktorej by sa dalo uvažovať o pozitívnej diskriminácii uchádzačov o voľné miesta sudcov novozriaďovaného najvyššieho správneho súdu v porovnaní s uchádzačmi o voľné miesta sudcov všeobecných súdov (vrátane najvyššieho súdu) v prípade, ak by sa nemuseli podrobiť výberovému konaniu. Nemôže však *a priori* súhlasiť s tvrdením navrhovateľov, že má ísť o výberové konanie uskutočnené „*za rovnakých podmienok*“, a už vonkoncom nie s argumentáciou, podľa ktorej

„*... aj čiastočne odlišný postup výberu i čiastočne odlišné zákonné kritériá preukazujú neprípustné porušenie ústavného príkazu čl. 30 ods. 4 ústavy*“.

78. Ústavný súd nepovažuje za ústavne neakceptovateľné, ak sú vzhľadom na rozdielnu pôsobnosť a rozdielne úlohy okresných súdov, krajských súdov, špecializovaného trestného súdu, najvyššieho súdu, správnych súdov a najvyššieho správneho súdu ustanovené rozdielne podmienky na výberové konanie na voľné miesta sudcov na jednotlivé súdy tvoriace súčasť sústavy všeobecných a správnych súdov v Slovenskej republike. Z napadnutého ustanovenia vyplýva, že v prechodnom období (do 31. júla 2021) sa obsadzovali prvé voľné miesta sudcov na novozriadenom najvyššom správnom súde „*na základe výsledkov výberového konania*“, ktoré pozostávalo z verejného vypočutia uchádzačov v súdnej rade a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti. Zohľadňujúc skutočnosť, že išlo o obsadenie prvých voľných miest sudcov na novozriadenom najvyššom správnom súde uplatniteľné len do začiatku činnosti tohto súdu (1. augusta 2021), ktoré bolo potrebné uskutočniť v zrýchlenom režime a, predovšetkým, zohľadňujúc a zdôrazňujúc ústavné postavenie súdnej rady ako ústavného orgánu sudcovskej legitimity (čl. 141a ods. 1 ústavy), pred ktorým boli uchádzači o prvé voľné miesta sudcov najvyššieho správneho súdu verejne vypočutí, ústavný súd považuje z ústavného hľadiska § 151zf ods. 3 zákona o sudcoch za akceptovateľný a konštatuje, že z týchto dôvodov nemohol zakladať porušenie základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy ani pozitívnu diskrimináciu uchádzačov na voľné miesta novozriadeného najvyššieho správneho súdu v porovnaní s uchádzačmi o voľné miesta sudcov na iných súdoch.

79. Rovnako ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľnú dikciu § 151zf ods. 4 zákona o sudcoch, v zmysle ktorej prebiehalo verejné vypočutie uchádzačov o prvé voľné miesta sudcov na novozriadenom najvyššom správnom súde podľa pravidiel verejného vypočutia kandidátov na sudcu ústavného súdu, ktoré vychádzajú z príslušných ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Skutočnosť, že uchádzači boli podrobení verejnému vypočutiu, možno považovať za sprísnenie výberového konania.

80. Z uvedených dôvodov ústavný súd časti návrhu skupiny poslancov, ktorou namietali nesúlad novelizačného bodu 79 čl. VIII zákona o reforme súdnictva vkladajúceho do zákona o sudcoch § 151zf ods. 3 a 4 s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy, nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.5. K namietanému nesúladu zrušenia nárokov prokurátorov na odmenu a reštrikčných zásahov do výplaty nemocenského:

81. Rovnako ako námietky smerujúce proti zrušeniu nárokov sudcov na odmenu a reštrikčným zásahom do výplaty ich nemocenského (časť IV.3. odôvodnenia tohto nálezu) aj táto časť návrhu skupiny poslancov pozostáva z dvoch relatívne samostatných častí.

a) posúdenie súladu bodov 3, 4, 5 a 6 čl. XI zákona o reforme súdnictva s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, č. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy

82. Skupina poslancov v odôvodnení časti svojho návrhu, ktorou namieta neústavnosť zrušenia nároku prokurátorov na odmenu, poukazuje na svoju podrobnú argumentáciu k námietkam týkajúcim sa zrušenia nároku sudcov na odmenu a uvádza dôvody, prečo možno argumentáciu týkajúcu sa materiálneho zabezpečenia sudcov analogicky vzťahovať aj na prokurátorov. V tejto súvislosti poukazuje predovšetkým na stanovisko Benátskej komisie [vyjadrené v Správe o európskych štandardoch týkajúcich sa nezávislosti justičného systému – Časť II. – Prokuratúra, schválené 17. – 18. decembra 2010, ako aj odporúčanie Rec (2000) 19 Výboru ministrov Rady Európy o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva], z ktorého vyplýva, že orgány prokuratúry tvoria v širšom ponímaní súčasť súdnictva (výkonu spravodlivosti). Argumentujúc aj ústavnou úpravou prokuratúry v Slovenskej republike, skupina poslancov zdôrazňuje, že „*ústava garantuje inštitucionálne autonómne postavenie*

prokuratúry (nie nezávislé postavenie), ako aj mocenské a funkčné oddelenie od ostatných mocí v štáte. Garancia autonómneho postavenia od ostatných orgánov štátnej moci, výlučné ústavné zakotvenie o ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb a štátu, čo preukazuje (aj podľa ústavného súdu), že miesto prokuratúry v kontrolnom systéme právneho štátu je nezastupiteľné...“, čo „*... odôvodňuje obsahovo zhodnú (analogickú) úpravu v oblasti materiálneho zabezpečenia autonómnej činnosti prokurátorov, ako sa vyžaduje pri materiálnom zabezpečení nezávislosti sudcov*“.

83. Výhrady k argumentácii skupiny poslancov v časti týkajúcej sa zrušenia nárokov prokurátorov na odmeny sú vyjadrené predovšetkým v stanovisku národnej rady, v ktorom sa uvádza: «*Ústava v čl. 151 odkazuje úpravu postavenia, práv a povinností prokurátorov v celom rozsahu na zákon, a to vrátane ich materiálneho zabezpečenia, pričom v ústave nie sú zakotvené žiadne zásady, ktoré by zákonodarca mal v tomto smere rešpektovať. Ak by sme si osvojili argumentáciu navrhovateľa, ohľadne porovnateľného postavenia a úloh prokurátorov a sudcov v štruktúre organizácie verejnej moci, len pripomíname, že nezávislosť sudcov, z ktorej môžeme vyvodzovať aj právo na ich „materiálnu nezávislosť“, je výslovne zakotvená v texte ústavy, kým pri prokurátoroch konštatovanie ich nezávislosti v texte ústavy absentuje, čím nemá odôvodnenie navrhovateľa o protiústavnosti napadnutých ustanovení základnú oporu v texte ústavy. Aj z uvedeného dôvodu je možné plne uplatniť argumentáciu v bode 3 tohto vyjadrenia ohľadne materiálneho zabezpečenia sudcov.*» Vláda sa s tvrdením skupiny poslancov o neústavnosti zrušenia nárokov prokurátorov na odmeny tiež nestotožňuje, ale svoje výhrady obmedzuje len poukazom na svoju argumentáciu k časti návrhu navrhovateľov týkajúcej sa zrušenia nároku sudcov na odmenu.

84. Predseda najvyššieho správneho súdu vo svojom stanovisku k tejto časti návrhu skupiny poslancov len stručne poznamenáva, že k nemu zaujíma obdobné stanovisko ako k námietkam týkajúcim sa zrušenia nároku sudcov na odmenu a reštrikčných zásahov do výplaty ich nemocenského, t. j. vo svojej podstate sa stotožňuje s argumentáciou skupiny poslancov o neústavnosti napadnutých ustanovení zákona o prokurátoroch. Predseda najvyššieho súdu a ZSS sa vo svojich stanoviskách k tejto časti návrhu skupiny poslancov nevyjadrujú. Generálny prokurátor vo svojom stanovisku k zrušeniu nároku prokurátorov na odmenu okrem iného zdôrazňuje, že v zákonom o reforme súdnictva zrušenej časti zákona o prokurátoroch boli „*jasne a novým spôsobom vymedzené dôvody a mechanizmy rozhodovania o odmenách ako zložke platu prokurátorov... O priznaní odmeny síce rozhodoval generálny prokurátor Slovenskej republiky alebo vedúci služobného úradu (krajský prokurátor), avšak len po predchádzajúcom vyjadrení príslušnej prokurátorskej rady, čím sa zabraňovalo svojvoľnému a subjektívnemu priznávaniu odmien prokurátorom.*“.

85. Ústavný súd akceptuje právne postavenie orgánov prokuratúry a prokurátorov v právnom poriadku Slovenskej republiky, prostredníctvom ktorého je im zvlášť v trestnej oblasti zverená pôsobnosť a úlohy, ktoré sú porovnateľné s ústavou garantovaným postavením súdov a sudcov. Obdobne ako navrhovatelia, a berúc na zreteľ najmä argumentáciu v stanovisku generálneho prokurátora, na podporu tohto právneho záveru ústavný súd poukazuje na postoj Benátskej komisie k tejto otázke vyjadrený v Správe o európskych štandardoch týkajúcich sa nezávislosti justičného systému – Časť II. – Prokuratúra, schválenej 17. – 18. decembra 2010, a tiež na odporúčanie Rec (2000) 19 Výboru ministrov Rady Európy o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva.

86. K výhrade národnej rady, podľa ktorej nemožno porovnávať postavenie prokurátorov s postavením sudcov vzhľadom na skutočnosť, že princíp nezávislosti súdnictva je vyjadrený priamo v ústave, zatiaľ čo „*pri prokurátoroch konštatovanie ich nezávislosti v texte ústavy absentuje...*“, ústavný súd zdôrazňuje, že význam postavenia prokuratúry v štruktúre orgánov verejnej moci v Slovenskej republike zvýraznil samotný ústavodarca tým, že (na rozdiel od celého radu iných štátov) sústavu orgánov prokuratúry konštitucionalizoval, t. j. upravil priamo v ústave, a priznal im postavenie osobitného ústavného orgánu právnej ochrany,

obdobne ako verejnému ochrancovi práv (ôsma hlava ústavy), pričom aspoň rámcovo vymedzil v čl. 149 ústavy jej pôsobnosť, ktorá sa neobmedzuje výlučne na ochranu záujmov štátu, ale, naopak, primárne na ochranu práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb. Z uvedených východísk vyplýva relatívne samostatné postavenie prokuratúry v ústavnom systéme Slovenskej republiky, ktoré predurčuje aj potrebu zabezpečiť osobitné postavenie prokurátorov ako kľúčovej personálnej zložky orgánov prokuratúry. V zhode s argumentáciou obsiahnutou v stanovisku generálneho prokurátora k tzv. funkčnej autonómii prokuratúry ústavný súd konštatuje, že z už spomínaných medzinárodných dokumentov vyplýva, že „*prokuratúra sa svojím významom a postavením približuje k súdnictvu. Európske inštitúcie prijímajú rôzne právne nástroje, ktorých cieľom je v demokratických právnych štátoch vytvárať záruky aj pre nezávislosť a nestrannosť prokuratúry a prokurátorov.*“.

87. Ústavný súd sa vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zaoberal právnym postavením prokuratúry. Išlo najmä o konania vedené pod sp. zn. PL. ÚS 17/08 a sp. zn. PL. ÚS 105/2011 a v ostatnom období najmä konanie vedené pod sp. zn. PL. ÚS 25/2020 a tiež pod sp. zn. PL. ÚS 1/2022. V posudzovanej veci nepovažuje za potrebné bližšie analyzovať právne názory vyslovené v týchto konaniach, len na ne odkázať a podčiarknuť, že „*Prokuratúra ako orgán presadzujúci ochranu práv a zákonom chránených záujmov má svoje miesto v systéme štátnych orgánov a svoju nezastupiteľnú funkciu. Túto funkciu s kompetenciami, ktoré jej dáva zákon, môže plniť bez toho, aby sa jej pridával prívlastok nezávislosť...*“ (bod 73 nálezu sp. zn. PL. ÚS 25/2020 z 29. septembra 2020).

88. Nad rámec tejto argumentácie ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na štandardne uplatňovaný prístup zákonodarcu k zákonnej úprave odmeňovania a v širšom kontexte aj hmotného zabezpečovania prokurátorov, ktoré bolo a je dlhodobo a konštantne založené na obdobných zásadách a ak už nie na zhodnej, tak porovnateľnej právnej úprave odmeňovania sudcov a ich sociálneho zabezpečenia [porovnaj najmä siedmu a ôsmu hlavu zákona o sudcoch (§ 65 až § 102) s ôsmou a deviatou hlavou zákona o prokurátoroch (§ 92 až § 146)].

89. Vychádzajúc z už uvedených (komparatívnych) úvah o postavení sudcov a prokurátorov, ústavný súd konštatuje, že závery k otázke ústavnej udržateľnosti zrušenia odmien sudcov, ktoré uviedol v bodoch 61 až 63 tohto nálezu, uplatňuje aj vo vzťahu k odmenám prokurátorov. Podobne ako u sudcu ani u prokurátora odmena nepredstavuje obligatórny inštrument, ktorý by plnil úlohu záruky riadneho výkonu jeho funkcie. Ústavný súd preto v tejto časti návrhu skupiny poslancov nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

b) posúdenie súladu bodu 8 čl. XI zákona o reforme súdnictva s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 149 ústavy

90. Druhá časť návrhu skupiny poslancov smerujúca proti zákonu o prokurátoroch v znení po novelizácii uskutočnenej zákonom o reforme súdnictva sa týka reštrikčných zásahov do výplaty nemocenského, ku ktorým došlo doplnením odseku 4 do pôvodného textu § 131 zákona o prokurátoroch. Po napadnutej novelizácii patrí príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému prokurátorovi počas pracovnej neschopnosti najdlhšie po dobu 60 dní. Skupina poslancov aj túto časť svojho návrhu odôvodňuje odkazom na svoju argumentáciu k reštrikčnému zásahu do nárokov sudcov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému v čase dočasnej práceneschopnosti, ktorú dopĺňa argumentáciou týkajúcou sa ústavného postavenia prokuratúry, ktoré jej garantuje autonómne postavenie v štruktúre ústavných orgánov a predurčuje hmotné zabezpečenie prokurátorov porovnateľné s hmotným zabezpečením sudcov.

91. Nesúhlas s argumentáciou skupiny poslancov o neústavnosti reštrikčného zásahu do nároku prokurátorov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému vyjadrujú vo svojich stanoviskách národná rada i vláda, pričom v tejto súvislosti v zásade len odkazujú na svoju argumentáciu, v ktorej formulujú svoje výhrady k tvrdeniu skupiny poslancov o neústavnosti reštrikčného zásahu do nárokov sudcov súvisiacich s výplatou ich

nemocenského. Naopak, predseda najvyššieho správneho súdu sa s argumentáciou skupiny poslancov týkajúcou sa tejto časti ich návrhu stotožňuje, poukazujúc na svoj negatívny postoj k reštrikčným zásahom do nárokov sudcov na výplatu ich nemocenského. Generálny prokurátor vo svojom stanovisku zdôrazňuje, že na limitovanie príplatku prokurátorov k náhrade príjmu a príplatku k nemocenskému neexistuje „*legitímny a racionálny dôvod a neobstojí ani v ústavnom teste princípu proporcionality, a to so zreteľom, že je vyjadrením osobitnej úrovne sociálneho zabezpečenia danej náročnosťou plnenia povinností a úloh prokurátorov...*“. Predseda najvyššieho súdu a ZSS sa vo svojich stanoviskách k tejto časti návrhu skupiny poslancov nevyjadrujú.

92. Vychádzajúc z právnych názorov týkajúcich sa ústavného postavenia prokuratúry, ktoré predurčuje aj právne postavenie prokurátorov vrátane ich hmotného zabezpečenia (pozri predovšetkým body 86 až 89 tohto nálezu) a skutočnosti, že napadnutý reštrikčný zásah je rovnaký ako napadnutý reštrikčný zásah do obdobného nároku sudcu, ústavný súd považoval za potrebné preskúmať ústavnú akceptovateľnosť § 131 ods. 4 zákona o prokurátoroch na základe rovnakých kritérií ako reštrikčný zásah do sociálneho zabezpečenia sudcov, t. j. či boli pre tento reštrikčný zásah kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:

a) išlo o zásah, ktorý je primerane (dostatočne) odôvodnený nepriaznivou ekonomickou situáciou štátu, primeraný tejto ekonomickej situácii a zároveň neohrozujúci štandardnú životnú úroveň sudcov,

b) išlo o zásah, ktorý má dočasnú povahu a trvá len nevyhnutnú dobu,

c) išlo o zásah, ktorý nie je prejavom svojvôle zákonodarcu.

92.1. Ad a) Vo vzťahu k prvej podmienke ústavný súd konštatuje, že napadnutý reštrikčný zásah do nárokov sudcov nebol počas prípravy vládneho návrhu zákona o reforme súdnictva odôvodňovaný zlou ekonomickou situáciou štátu. V dôvodovej správe k vládnemu návrhu zákona o reforme súdnictva je odôvodnený len poukazom na odôvodnenie tej časti vládneho návrhu zákona o reforme súdnictva, ktorou došlo k rovnakému reštrikčnému zásahu do sociálneho zabezpečenia sudcov. Ústavný súd zároveň konštatuje, že kvantitatívne dopady reštrikčného zásahu do sociálneho zabezpečenia prokurátorov (obdobne ako u sudcov) sa môžu citeľne dotknúť štandardnej životnej úrovne konkrétneho prokurátora, ktorý je v dôsledku choroby aj dlhšiu dobu práceneschopný, a teda odkázaný na nároky z nemocenského poistenia.

92.2. Ad b) Z právnej konštrukcie napadnutého § 131 ods. 4 zákona o prokurátoroch vyplýva, že je v ňom zakomponovaná trvalosť reštrikčného zásahu do nárokov prokurátorov vyplývajúcich z ich nemocenského poistenia.

92.3. Ad c) Z už uvedeného vyplýva, že zákonodarca v posudzovanej veci svoj reštrikčný zásah do hmotného zabezpečenia prokurátorov v zásade nijako neodôvodnil a nevzal na zreteľ ani autonómne ústavné postavenie a úlohy prokuratúry (čl. 149 ústavy), ktoré významne predurčuje postavenie prokurátorov vrátane ich hmotného zabezpečenia. Z uvedených dôvodov sú podľa názoru ústavného súdu v tomto reštrikčnom zásahu zákonodarcu obsiahnuté prvky svojvôle, čo v spojení so zásahom do princípu právnej istoty a legitímnych očakávaní prokurátorov, že ich nárok na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému bude zachovaný v pôvodnom rozsahu, zakladá dostatok dôvodov na to, aby ústavný súd vyslovil, že napadnutý novelizačný bod zákona o reforme súdnictva, ktorým bol do § 131 zákona o prokurátoroch doplnený odsek 4, nie je v súlade s princípmi vyvoditeľnými s čl. 1 ods. 1 ústavy.

93. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že bod 8 čl. XI zákona o reforme súdnictva nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy (bod 3 výroku tohto nálezu). Naopak, nenašiel dostatok dôvodov na to, aby rozhodol, že napadnutým reštrikčným zásahom do sociálneho zabezpečenia prokurátorov dochádza aj k ich diskriminácii, a preto vo vzťahu k jeho

namietanému nesúladu s čl. 12 ods. 1 ústavy návrhu skupiny poslancov nevyhovel. Takisto v napadnutom ustanovení nevzhliadol nesúlad s navrhovateľmi uvedenou referenčnou normou čl. 149 ústavy, keďže uvedená norma vymedzuje základnú úlohu prokuratúry, nie však jej postavenie (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Zhrnutie právnych záverov ústavného súdu k vyhovujúcim výrokom nálezu

94. Ústavný súd sa v tomto náleze zaoberal návrhom skupiny poslancov v rozsahu tých jeho častí, ktoré boli uznesením sp. zn. PL. ÚS 2/2012 z 12. októbra 2022 prijaté na ďalšie konanie. Prijal návrh na ďalšie konanie v rozsahu bodov 7 až 11 petitu navrhnutého skupinou poslancov, ktoré sa týkali novelizácií označených ustanovení zákona o súdnej rade, zákona o sudcoch a zákona o prokurátoroch uskutočnených zákonom o reforme súdnictva.

95. Ústavný súd návrhu skupiny poslancov týmto nálezom vyhovel len čiastočne.

96. Pokiaľ ide o napadnutý § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade, ktorý zakladal sudcovi povinnosť objasniť „... majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojho plnoletého dieťaťa, ako aj neplnoletého dieťaťa a manžela, ktorý s ním žije v domácnosti v prípade, ak pri preverovaní úplnosti majetkového priznania komisiou súdnej rady vzniknú dôvodné pochybnosti o statočnosti pôvodu majetku sudcu.“, ústavný súd vyhovel návrhu skupiny poslancov, ale len v časti týkajúcej sa povinnosti sudcu objasniť majetkové pomery jeho plnoletého dieťaťa, keď rozhodol, že časť ustanovenia „plnoletého dieťaťa, ako aj“ nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 20 ods. 5 ústavy, čl. 17 medzinárodného paktu, čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu).

96.1. Tento svoj záver ústavný súd odôvodnil predovšetkým tým, že plnoleté dieťa sudcu je plnoprávnou fyzickou osobou, ktorá nezávisle od sudcu nadobúda majetok do svojho výlučného vlastníctva a samostatne rozhoduje o jeho správe, pričom informácie o jeho majetkových pomeroch sú chránené ústavou garantovaným právom na súkromie. Navyše, nenašiel ani priamu príčinnú súvislosť medzi majetkovými pomermi plnoletého dieťaťa sudcu a preukazovaním poctivosti zdrojov majetku sudcu. Podľa jeho názoru časť napadnutého § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade týkajúca sa povinnosti sudcu objasňovať majetkové pomery jeho plnoletého dieťaťa zasahuje nielen do práva plnoletého dieťaťa na súkromie, ale aj pokojného užívania jeho majetku a nie je zlučiteľná ani so zárukami, ktoré vyplývajú z ústavných princípov proporcionality, zákazu svojvôle, a zasahuje ústavne neakceptovateľným spôsobom aj do právnej istoty plnoletého dieťaťa sudcu. Na preverenie majetkových pomerov plnoletého dieťaťa sudcu má v prípade potreby štát k dispozícii štandardné prostriedky.

96.2. Záver o ústavnej akceptovateľnosti zvyšného textu § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade týkajúceho sa povinnosti sudcu objasniť majetkové pomery a pôvod zdrojov majetku svojich neplnoletých detí a manžela, ak žijú so sudcom v spoločnej domácnosti, ústavný súd odôvodnil tým, že ide o osoby, ktoré tvoria spolu integrálne späté spoločenstvo ľudí chránené navyše explicitne aj ústavou (čl. 41 ods. 1 ústavy), ktoré sú v intenzívnom osobnom kontakte a zdieľajú spoločne svoj každodenný život. Vo vzťahu k neplnoletým deťom sudcu navyše argumentoval tým, že ide o osoby, ktoré nie sú oprávnené vykonávať právne úkony súvisiace so svojím majetkom bez ingerencie ich zákonných zástupcov.

97. Pokiaľ ide o časové obmedzenie nároku sudcov na príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému, záver o nesúlade týchto opatrení s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy (bod 2 výroku tohto nálezu) ústavný súd odôvodnil primárne tým, že intenzita tohto zásahu do hmotného zabezpečenia sudcov podľa jeho názoru dosiahla taký kvantitatívny rozmer (intenzitu), že významne zasahuje do štandardnej životnej úrovne sudcu a je spôsobilá ústavne neakceptovateľným spôsobom ohroziť materiálne garancie sudcovskej nezávislosti. Zároveň ide o zásah, ktorý nekorešponduje s princípom právnej istoty sudcov, ktorý tvorí integrálnu súčasť generálneho princípu právneho štátu vyplývajúceho z čl. 1 ods. 1 ústavy.

98. Vyslovenie nesúladu časového obmedzenia nároku prokurátorov na príplatok k náhrade príjmu alebo nemocenskému s čl. 1 ods. 1 ústavy ústavný súd odôvodnil obdobne ako časové obmedzenie nároku sudcov na príplatok k náhrade príjmu a náhrade nemocenského v čase

práceneschopnosti. Zároveň s poukazom na ústavné postavenie prokuratúry, ktoré významným spôsobom predurčuje právne postavenie prokurátorov vrátane ich hmotného zabezpečenia, zdôraznil, že postavenie prokurátorov, ktorí plnia významné úlohy aj v justičnej sfére, je podobné a objektívne porovnateľné s postavením sudcov. Navyše, rešpektujúc aj svoju doterajšiu judikatúru, považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľný prístup zákonodarcu, ktorý pri právnej regulácii odmeňovania a sociálneho zabezpečenia sudcov a prokurátorov dlhodobo a štandardne uplatňuje rovnaké, resp. porovnateľné zásady.

VI.

Právne účinky nálezu

99. Základným východiskom pre vyvodenie právnych účinkov tohto nálezu (čl. 125 ods. 3 ústavy a § 91 zákona o ústavnom súde) je skutočnosť, že derogované ustanovenia sú tzv. novelizačnými bodmi zákona o reforme súdnictva, ktorými boli zmenené alebo doplnené iné zákony. V deň straty účinnosti novelizujúcej právnej normy sa preto prestane uplatňovať účinok, ktorý dovtedy vyvolávala v novelizovanom právnom predpise, čo znamená obnovenie platnosti a účinnosti novelizovaného právneho predpisu v znení pred nadobudnutím účinnosti derogovaného novelizačného bodu.

100. Ústavný súd preto konštatuje:

a) ustanovenie § 27ha ods. 3 písm. d) zákona o súdnej rade v časti slov „plnoletého dieťaťa, ako aj“ stráca účinnosť dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka zákonov“) a označené ustanovenie zostane platné a účinné výlučne v jeho zvyšnom znení,

b) ustanovenie § 93 ods. 3 zákona o sudcoch stráca účinnosť dňom vyhlásenia tohto nálezu v zbierke zákonov a označený zákon zostane platný a účinný v znení redukovanom o toto ustanovenie,

c) ustanovenie § 131 ods. 4 zákona o prokurátoroch stráca účinnosť dňom vyhlásenia tohto nálezu v zbierke zákonov a označený zákon zostane platný a účinný v znení redukovanom o toto ustanovenie.

101. Účel zosúladenia právnej úpravy je dosiahnutý už uvedenými samotnými účinkami, a vo vzťahu k novelizovaným právnym predpisom sa nič nezmení ani prípadným márnym uplynutím lehoty uvedenej v čl. 125 ods. 3 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky, správca obsahu a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je
Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, 813 11 Bratislava,
tel.: +421 2 209 25 267, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.